

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Petra Sieglerová

**Přestupky fyzických osob proti veřejnému pořádku se zaměřením
na postavení úřední osoby**

Diplomová práce

Olomouc, 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Přestupky fyzických osob proti veřejnému pořádku se zaměřením na postavení úřední osoby vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119 779 znaků včetně mezer.

V Olomouci, dne 30. 10. 2022

Petra Sieglarová

Ráda bych zde poděkovala paní JUDr. Soně Pospíšilové, Ph.D., za cenné rady a odborné vedení při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	7
1. Vymezení přestupku de lege lata.....	9
1.1 Formální znaky přestupku	10
1.2 Materiální znak přestupku	12
1.3 Srovnání § 5 ZNP § 47 zákona o přestupcích.....	13
1.4 Ochrana úředních osob po roce 1989.....	13
2. Vymezení pojmu veřejný pořádek.....	15
2.1 Veřejný pořádek v užším a širším smyslu	16
2.2 Ochrana veřejného pořádku na úrovni obcí.....	17
3. Problematika pojmu úřední osoby	20
3.1 Úřední osoba dle SŘ	20
3.2 Úřední osoba dle TZ.....	21
3.3 Kdo nespadá pod pojem úřední osoby.....	30
4. Jednotlivé skutkové podstaty.....	31
4.1 Neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci.....	32
4.2 Znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci.....	33
5. Odlišení od trestněprávní ochrany úředních osob.....	37
5.1 Násilí proti úřední osobě.....	37
5.2 Vyhržování s cílem působit na úřední osobu.....	42
5.3 Odlišující kritéria trestněprávní a správněprávní ochrany úředních osob.....	42
6. Základy právní úpravy ochrany úředních osob v Německu a na Slovensku	44
6.1 Základy právní úpravy ochrany úředních osob v Německu	44
6.2 Základy právní úpravy ochrany úředních osob na Slovensku	46
7. Řízení o přestupcích proti veřejnému pořádku dle § 5 odst.1 pís. a) a b) ZNP	48
7.1 Příslušnost správního orgánu.....	48
7.2 Oznamování přestupku orgánem policie ve zvláštních případech.....	49
7.3 Ukládání pokuty příkazem na místě.....	50
Závěr.....	51

Seznam použitých zdrojů.....	54
Shrnutí.....	62
Seznam klíčových slov.....	62

Seznam použitých zkratk

Úmluva	sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992. Sb., že dne 21. února 1991 byla v Madridu podepsána jménem České a Slovenské Federativní Republiky Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. listopadu 1950, a další smluvní dokumenty na tuto Úmluvu navazující
ZNP	z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
ZOPŘ	z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
SŘ	z. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ÚS	Ústavní soud
NSS	Nejvyšší správní soud
NS	Nejvyšší soud
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat problematikou postavení úřední osoby ve vztahu k přestupkům neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci, které patří mezi přestupky proti veřejnému pořádku.¹ Cílem diplomové práce je zhodnocení koncepce ochrany úředních osob prostřednictvím těchto přestupků. Kladu si následující výzkumné otázky:

- Jaké je v současnosti postavení úřední osoby?
- V čem se liší správněprávní a trestněprávní ochrana?
- Není současná ochrana úřední osoby nepřiměřeně vysoká?

V roce 2017 nabyl účinnosti ZOPŘ a s tím došlo současně ke zrušení z. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění z. č. 65/2017 Sb. účinného ke dni 30. 6. 2017 (dále jen „zákon o přestupcích“). Zákon o přestupcích byl plně nahrazen ZOPŘ, který byl vyústěním připravované reformy správního trestání. Jedná se o klíčový právní předpis hmotněprávního i procesního charakteru v oblasti správního práva trestního.

Nově ZOPŘ oproti původní právní úpravě již neobsahuje zvláštní část, jednotlivé skutkové podstaty přestupků jsou formulovány ve zvláštních právních předpisech. Některé skupiny přestupků, které původně obsahoval zákon o přestupcích jsou nyní zakotveny v ZNP.

V rámci skupin přestupků, které formuluje ZNP, je zařazena i kategorie přestupků proti veřejnému pořádku. Mezi změny, které přinesla tato právní úprava, patří i zařazení nové skutkové podstaty přestupku proti veřejnému pořádku, a to znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci.² Tímto se zároveň mění dosavadní koncepce ochrany úředních osob. Již se nejedná o ochranu osobnosti úřední osoby, nýbrž objektem je hladký výkon veřejné správy. Hladký a nerušený výkon veřejné správy zahrnuje i zajištění nezbytné míry autority a vážnosti úřední osoby při výkonu její pravomoci.³

Práce je rozdělena do osmi kapitol. První kapitola se věnuje pozitivnímu a negativnímu vymezení pojmu přestupek, a také jeho formálním a materiálním znakům. Kapitola dále poskytuje přehledové srovnání § 5 ZNP s § 47 zákona o přestupcích a vývoj ochrany úředních

¹ § 5 odst. 1 pís. a) a b) z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

² Zákonem č. 417/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, byla mezi přestupky proti veřejnému pořádku přijata skutková podstata postihující neoprávněné nakládání s pyrotechnikou v souvislosti s konáním sportovních akcí dle § 5 odst. 1 pís. k) ZNP

³ VŠETIČKA, Pavel. Nový přestupek znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [online]. 2017, č. 2, s. 285-297. [cit. 2021-08-27]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/7053>

osob po roce 1989. Ve druhé kapitole pracuji s pojmem veřejný pořádek – vymezení pojmu a také jeho ochrana na úrovni obcí. Třetí kapitola zahrnuje pojem úřední osoba, dále se věnuje těm úředním osobám z taxativního výčtu § 127 TZ, vůči kterým bude přestupek neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci nejčastěji páchán. Ve čtvrté kapitole jsou rozebrány příslušné skutkové podstaty, tedy skutková podstata přestupků neuposlechnutí výzvy úřední osoby a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Pátá kapitola je zaměřena na trestněprávní ochranu úředních osob, včetně odlišení trestných činů chránících úřední osoby od zkoumaných přestupků. Šestá kapitola obsahuje základy právní úpravy ochrany úředních osob v Německu a na Slovensku. Poslední kapitola je věnována specifikům řízení o přestupcích proti veřejnému pořádku.

Stěžejními právními předpisy, ze kterých vychází tato práce jsou z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, z. č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů a z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Mimo současnou právní úpravu práce vychází i z již zrušeného z. č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění z. č. 65/2017 Sb. účinného ke dni 30. 6. 2017.

V diplomové práci pracuji i s důvodovými zprávami a komentářovou literaturou k výše zmíněným právním předpisům, odbornými časopisy, monografiemi a relevantními články z internetových zdrojů. Taktéž je v práci hojně využívána judikatura.

V práci jsou užity metody popisná, historická, srovnávací a analytická.

Diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 1. srpna 2022.

1. Vymezení přestupku de lege lata

Přestupek je v § 5 ZOPŘ definován jako společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, pokud nejde o trestný čin. Přestupek je jedním z druhů správních deliktů, a to deliktem nejfrekventovanějším a z hlediska právní úpravy nejpropracovanějším. V současné právní úpravě je koncepce přestupku založena na materiálně-formálním pojetí a ke vzniku odpovědnosti za přestupek je třeba naplnění všech jeho znaků kumulativně. Za přestupek ve srovnání s trestnými činy považujeme méně závažné společensky škodlivé jednání směřující proti výkonu veřejné správy, případně jiným společenským statkům chráněným právním řádem.⁴

Považuji za důležité zdůraznit, že dle Engelových kritérií⁵ lze přestupek podřadit pod pojem trestní obvinění dle článku 6 Úmluvy, s čímž jsou spojené požadavky na kvalitu řízení o přestupku v duchu zásady spravedlivého procesu a ne bis in idem.⁶

Pozitivní vymezení přestupku vyplývá ze zákonné definice přestupku. Musí být naplněny kumulativně formální znaky spolu s materiálním znakem, společenskou škodlivostí. Formální znaky se dále dělí na znaky obecné a znaky typové. Znaky obecné jsou společné pro všechny přestupky a vymezují odpovědnou osobu. Obecnými znaky jsou: označení za přestupek zákonem, protiprávnost, přestupková způsobilost a trestnost (za přestupek hrozí správní trest). Znaky typové charakterizují jednotlivé skutkové podstaty přestupků a přestupky od sebe navzájem odlišují. Typovými znaky jsou: objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka.⁷

Ze zákonné definice přestupku vyplývá, že se o přestupek jedná pouze tehdy, pokud nejde o trestný čin. Trestný čin je zákonem definován jako protiprávní čin, který trestní zákon označuje jako trestný a který vykazuje znaky stanovené v takovém zákoně.⁸ V současné době je koncepce trestného činu založena na jeho formálním pojetí. Toto pojetí je však nutné interpretovat v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe. Zásada subsidiarity trestní represe říká, že trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění

⁴ KOČÍ, Roman. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů*. Praha: Leges, 2017. s. 22-23

⁵ Rozsudek ESLP Engel proti Nizozemí ze dne 8. 6. 1976

⁶ RIGEL, Filip. In BOHDALO, David (ed). *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 45

⁷ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 96-97

⁸ § 13 odst. 1 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

odpovědnosti podle jiného právního předpisu.⁹ Se zásadou subsidiarity trestní represe se pojí pojem společenské škodlivosti či společenské závažnosti, který vyjadřuje, že trestní odpovědnost je prostředkem ultima ratio, je vyhrazena pouze pro ty nejzávažnější společensky škodlivé činy, které nestačí řešit jinými právními či společenskými nástroji.

Pokud připadá v úvahu určité jednání kvalifikovat jako správní delikt, trestní odpovědnost není automaticky vyloučena. Jelínek uvádí, že: „*Souběžné uplatnění trestní odpovědnosti s jiným druhem odpovědnosti není vyloučeno.*“¹⁰ Z judikatury ÚS zároveň vyplývá, že trestní odpovědnost může být vyloučena jen tehdy, pokud uplatněním jiného druhu odpovědnosti lze učinit za dost preventivní a reparační funkci, přičemž zároveň není nutné trvat na naplnění funkce represivní.¹¹

Negativní vymezení přestupku, tedy, že o přestupek půjde tehdy, pokud se nejedná o trestný čin (po splnění dalších znaků), je z povahy věci nutné vztáhnout také na jiné správní delikty. Jinými slovy o přestupek nepůjde také tehdy, pokud se jedná o správní disciplinární delikt či správní pořádkový delikt.¹²

1.1 Formální znaky přestupku

Formální znaky přestupku dělíme na znaky obecné a znaky typové. Obecné formální znaky jsou společné pro všechny přestupky. Znaky typové, tedy znaky skutkové podstaty přestupku, charakterizují jednotlivé přestupky a tyto přestupky vzájemně odlišují. Mezi typové znaky patří: objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka přestupku.¹³

Mezi formální obecné znaky přestupku se řadí protiprávnost, trestnost, přestupková způsobilost a výslovné označení společensky škodlivého činu za přestupek zákonem.¹⁴

Protiprávnost je rozpor s právním řádem. Jednání je v rozporu s právem, protože je porušena nebo nesplněna právem uložená povinnost, která je stanovena buď přímo v zákoně, nebo je uložena na základě zákona.¹⁵ Znak protiprávnosti je výslovně uveden v definici přestupku, což je rozdíl oproti původní právní úpravě, kde tento znak výslovně zahrnut nebyl. Tím došlo ke zpřesnění původní formulace. V některých skutkových podstatách může být znak protiprávnosti uveden přímo (neoprávněné, nedovolené). Jednání, které se přestupku podobá,

⁹ § 12 odst. 2 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 131

¹¹ Nález ÚS ze dne 26. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 1148/09

¹² FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. s. 25

¹³ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 148

¹⁴ JEMELKA, Luboš. VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 52

¹⁵ Rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, sp. zn. 9 As 36/2007

ale není zde dán znak protiprávnosti, je jednáním dovoleným.¹⁶ V tomto případě se bude jednat o některou z okolností vylučujících protiprávnost. ZOPŘ mezi okolnosti vylučující protiprávnost řadí: krajní nouzi, nutnou obranu, svolení poškozeného, přípustné riziko a oprávněné použití zbraně. Výčet okolností vylučujících protiprávnost je demonstrativní.¹⁷

Trestnost spočívá v hrozbě správního trestu po spáchání přestupku. Výčet správních trestů je dle ZOPŘ taxativní. Za přestupek může správní orgán uložit napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty a zveřejnění rozhodnutí.

Přestupková způsobilost, tedy způsobilost být pachatelem přestupku, se u fyzické osoby posuzuje na základě věku a přičetnosti pachatele. Za přestupek nemůže být odpovědná osoba, která v době spáchání přestupku nedovršila 15 let.¹⁸ Taktéž za přestupek nemůže být odpovědná osoba, která kvůli duševní poruše v době spáchání přestupku nemohla rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo své jednání ovládat. To ovšem neplatí, pokud se daný jedinec přivedl do stavu nepřičetnosti užitím návykové látky, byť i z nedbalosti. Do kategorie návykových látek zákon řadí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.¹⁹

Posledním formálním obecným znakem přestupku je výslovné označení společensky škodlivého protiprávního činu za přestupek zákonem. Pokud by protiprávní jednání fyzické osoby nebylo v zákoně výslovně označeno jako přestupek, mohlo by se jednat o disciplinární nebo pořádkový delikt.²⁰

Objekt přestupku je prvním zákonným znakem skutkové podstaty. Je definován jako společenské vztahy, zájmy a hodnoty, proti kterým je namířeno protiprávní a společensky škodlivé jednání, a tyto vztahy, zájmy a hodnoty tvoří předmět ochrany trestního práva správního.²¹

Objektivní stránka přestupku je charakterizována třemi obligatorními znaky. Těmito znaky jsou: protiprávní jednání, škodlivý následek a příčinná souvislost mezi jednáním a následkem.

¹⁶ Rozsudek NSS ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 5 As 10/2011

¹⁷ JEMELKA, Luboš. VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 52-53

¹⁸ § 18 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ § 19 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ KUČEROVÁ, Helena., HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 71

²¹ FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. s. 26

Subjektem přestupku může být dle současné právní úpravy při splnění dalších podmínek fyzická osoba, právnická osoba nebo fyzická osoba podnikající. S ohledem na zaměření diplomové práce se budu nadále věnovat pouze fyzické osobě jako subjektu přestupku. Fyzická osoba je deliktně způsobilá při splnění podmínky věku a přičetnosti. Odpovědnost za přestupek je vyloučena u osob mladších 15 let a u osob nepřičetných. To neplatí, pokud se osoba do stavu nepřičetnosti přivedla, byť i z nedbalosti, požitím alkoholu nebo vlivem jiné návykové látky.²²

Subjektivní stránka je posledním obligatorním znakem skutkové podstaty. Subjektivní stránka přestupku se pojí s pojmem zavinění. Zaviněním se rozumí vnitřní psychický stav člověka k předmětnému protiprávnímu jednání a jeho následku. U fyzických osob je vyžadováno jednání zaviněné, u osob právnických a fyzických podnikajících je stanovena objektivní odpovědnost. Zásadně postačuje zavinění z nedbalosti, úmysl je vyžadován, pokud to zákon výslovně stanoví. Zavinění je postaveno na složce vědění a složce vůle.

1.2 Materiální znak přestupku

Materiální znak přestupku značí, že jednání musí být škodlivé. K tomu, aby bylo určité jednání přestupkem je mimo jiné nutné, aby naplňovalo určitý stupeň společenské škodlivosti. Pomocí korektivu společenské škodlivosti lze přestupek na jedné straně odlišit od bagatelního jednání, jehož závažnost je nepatrná, a na straně druhé od jednání, které je třeba řešit v intencích trestního práva. Společenská škodlivost se promítá také do konkretizace trestu a jeho rozpětí.²³

Vedle obecné společenské škodlivosti rozlišujeme společenskou škodlivost typovou a konkrétní. Typová společenská škodlivost odpovídá jednotlivým skupinám deliktů, jejichž spáchání má za následek určitý typový stupeň škody nebo nebezpečí. Za tyto delikty se stanovují typově odpovídající sankce. Správní orgán při posuzování přestupku zvažuje, jestli jeho povaha a stupeň materiální stránky spadají do materiální stránky typové. Pokud by jednání nedosáhlo potřebného stupně společenské škodlivosti, nedošlo by ke spáchání přestupku. Konkrétní společenská škodlivost souvisí s konkrétním přestupkem konkrétního pachatele. Pro posouzení otázky viny se řeší, zda se konkrétní společenská škodlivost pohybuje v mezích mantinelů typové společenské škodlivosti. Při určování správního trestu by se podle Práškové měl správní orgán řídit i tím, kde v rámci typové závažnosti se daný přestupek nachází, respektive jeho konkrétní materiální stránka. Dále se při výměře trestu bere ohled na osobu pachatele a jeho poměry.²⁴

²² FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. s. 28

²³ FIALA, Zdeněk a kol. *Správní právo trestní*. Praha: Leges, 2017. s. 65-66

²⁴ PRÁŠKOVÁ, Helena. *Nové přestupkové právo*. Praha: Leges, 2017, s. 98-100

1.3 Srovnání § 5 ZNP § 47 zákona o přestupcích

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích upravoval přestupky proti veřejnému pořádku v § 47, 47b a 48. Tento zákon obsahoval část obecnou, zvláštní a také řízení o přestupcích. ZOPŘ zvláštní část neobsahuje vůbec.

Přestupky proti veřejnému pořádku se v mírně pozměněné podobě nyní nachází v ZNP. V tomto zákoně se nově vyskytují přestupky maření vykazání ze společného obydlí nebo maření rozhodnutí soudu o předběžném opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí a znevažování postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Dále byla mezi přestupky proti veřejnému pořádku včleněna skutková podstata postihující neoprávněné nakládání s pyrotechnikou v souvislosti s konáním sportovních akcí. I samotný pokus tohoto přestupku je trestný. Použití pyrotechniky je zakázáno při cestě na sportovní utkání, během něj, i při návratu z takové akce. Za tento přestupek zákon ukládá možnost uložení pokuty ve výši 10 až 50 tisíc korun, případně lze uložit omezující opatření. Vložení této nejnovější skutkové podstaty mezi přestupky proti veřejnému pořádku považuji za krok správným směrem, jelikož vhodně doplňuje přestupky dle § 5 odst. 1 písm. i) a j) ZNP, které se částečně taktéž zaměřují na ochranu veřejného pořádku v souvislosti se sportovními akcemi, na kterých nebo v souvislosti s nimi často dochází k fanouškovskému násilí.

Naopak přestupek neoprávněného založení skládky byl přesunut do z. č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů. Přestupky dle § 47b jsou nyní obsaženy ve speciální právní úpravě a přestupek dle § 48 byl zrušen.

Přestupek neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci byl do současné právní úpravy doslovně převzat a totožná je taktéž výše pokuty, jejíž horní hranice činí 10 000 Kč a v případě recidivy 15 000 Kč.²⁵

1.4 Ochrana úředních osob po roce 1989

Přirozená autorita úředních osob na našem území je historicky velmi nízká. Po pádu socialismu byly úřední osoby a zejména policie v očích veřejnosti považovány za přísluhovače totalitního režimu. Období 90. let je podle Všetického²⁶ charakteristické úsilím o odebrání policii

²⁵ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. [online]. aspi.cz, 1. 10. 2020 [cit. 25. října 2021]. Dostupné na

<https://www.aspi.cz/products/lawText/13/145/1/2?vtextu=Strako%C5%A1#c_107557>

²⁶ VŠETIČKA, Pavel. Nový přestupek znevažování postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [online]. 2017, č. 2, s. 285-297. [cit. 2021-08-27]. Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/7053>>

co nejvíce pravomocí spolu se zřizováním kontrolních mechanismů vůči ní. V následujících letech proběhl prudký nárůst kriminality a na základě toho byla provedena reforma policie, jejímž cílem bylo vybudovat moderní ozbrojený bezpečnostní sbor, který by byl v očích veřejnosti respektovaný a vážený. Tyto snahy ovšem nevedly ke zdařilému cíli.

Do roku 1998 byla v § 156 odst. 2 z. č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění z. č. 253/1997 Sb. účinného ke dni 30. 6. 1998, upravena skutková podstata trestného činu útoku na veřejného činitele. Tohoto trestného činu se dopustil ten, kdo úmyslně hrubě urazil či pomluvil veřejného činitele při výkonu nebo pro výkon jeho pravomoci. Toto ustanovení bylo ke dni 1. 1. 1998 zrušeno. V současném TZ obdobná skutková podstata není. Podle Všetičky²⁷ měla být tato skutková podstata sankcionována alespoň na úrovni přestupku.

Přestupek znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci se oproti svému trestněprávnímu předchůdci liší v tom, že skutková podstata upravená v § 5 odst. 1 pís. b) ZNP je obecnější a nikterak nspecifikuje formy jednání, kterými se osoba tohoto přestupku může dopustit. Lze ale říci, že se skutkovou podstatou znevážení postavení úřední osoby došlo k „obnovení“ právní odpovědnosti za hrubé jednání, pomocí nějž je možno negativně ovlivňovat a působit na výkon pravomoci úřední osoby.²⁸

²⁷ Tamtéž

²⁸ Tamtéž

2. Vymezení pojmu veřejný pořádek

U přestupků proti veřejnému pořádku je veřejný pořádek jejich druhovým objektem. Veřejný pořádek je pojem, který není zákonem definován. Jedná se o neurčitý právní pojem a pro jeho neurčitost je nutné tento pojem nejprve interpretovat s ohledem na existující skutkový stav.²⁹ Jedná se o termín, který se neustále vyvíjí v závislosti na místě a čase.

K rušení veřejného pořádku může docházet na veřejnosti i v soukromí. Ohledně rušení veřejného pořádku v soukromí je podmínkou, aby v důsledku takového protiprávního jednání došlo k narušení veřejného pořádku. Typickým příkladem je rušení nočního klidu, kdy hluk vycházející z jednoho bytu ruší jiné osoby.³⁰

Veřejný pořádek nespadá výhradně do oblasti veřejného práva. Jedná se o pojem, který prostupuje celým právním řádem, a obdobně jako dobré mravy tvoří hodnotový základ společenského řádu současné společnosti.³¹

Pojem veřejného pořádku byl právní teorií definován jako souhrn pravidel chování lidí na veřejnosti, jež většinová společnost považuje za nezbytné pro její spořádané a poklidné fungování. Podle Jemelky je dodržování těchto pravidel věcí obecného přesvědčení, na které mají vliv jednak právní normy v daném místě a čase, dále normy neprávní povahy jako zvyklosti, a taktéž morální a případně náboženské přesvědčení dané společnosti.³² Z definice Kučerové vyplývá, že podstatou veřejného pořádku je pokojné soužití občanů, což je veřejným statkem skupinového zájmu, a jako takový je nezbytné jej chránit proti útokům, které by byly způsobilé narušit veřejný klid a pořádek.³³

Nejvyšší správní soud pojem veřejný pořádek uceleně vysvětluje jako: „*normativní systém, na němž je založeno fungování společnosti v daném místě a čase a jenž v sobě zahrnuje ty normy právní, politické, mravní, morální a v některých společnostech i náboženské, které jsou pro fungování dané společnosti nezbytné. Nadto je možno pod pojmem veřejného pořádku rozumět také faktický stav společnosti, k němuž je dodržování tohoto heterogenního normativního systému zacíleno*“. K této definici Nejvyšší správní soud dále dodává, že: „V

²⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 151-152

³⁰ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. [online]. aspi.cz, 1. 10. 2020 [cit. 25. října 2021]. Dostupné na <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/145/1/2?vtextu=Strako%C5%A1#c_107557>

³¹ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 61

³² JEMELKA, Luboš. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1013

³³ KUČEROVÁ, Helena., HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 833

podmínkách současné České republiky coby demokratického právního státu se tak jedná o ty normy, které umožňují fungování společnosti v duchu principů vytyčených v úvodních ustanoveních Ústavy České republiky a její preambule, tedy zejména jako společnosti rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, společnosti založené na úctě k právům a svobodám člověka a občana, respektu k lidské důstojnosti a svobody a na úctě k lidským právům a zásadám otevřené občanské společnosti. Zároveň je pak pod pojmem veřejného pořádku v České republice možno chápat takový ideální stav společnosti, jenž odpovídá výše provedenému výčtu náležitostí.“³⁴

2.1 Veřejný pořádek v užším a širším smyslu

Podle Lukeše veřejný pořádek lze pojímat dvěma způsoby, v užším a širším smyslu.³⁵ Veřejný pořádek v užším smyslu zahrnuje nepsaná pravidla chování, která odpovídají obecnému přesvědčení a zvyklostem v konkrétním čase a místě. Jejich zachování je nezbytnou podmínkou spořádaného společenského soužití. Obecně nelze vymezit obsah tohoto pojmu. Ovšem veřejný pořádek v užším smyslu představuje systém chování lidí, kdy jsou tato nepsaná pravidla dodržována, nebo alespoň z velké části dodržována. Příkladem veřejného pořádku v užším pojetí je nemluvení v divadle, či ztlumení vyzvánění u mobilního telefonu, aby nebyli rušeni ostatní diváci. Ačkoli tato pravidla nejsou v žádném právním předpisu výslovně stanovena, jsou s ohledem na veřejný pořádek většinou společností dodržována. Podle Lukeše tato pravidla pro spořádané společenské soužití mohou být právně závazná, pokud jsou splněny následující podmínky. První podmínkou je, že příslušná právní norma se musí výslovně odkazovat na veřejný pořádek. Druhá podmínka spočívá v tom, že předmětná neformalizovaná pravidla chování odpovídají těm, která by měl podle obecného přesvědčení dodržovat každý a jsou závazná morálně i právně. Na základě těchto pravidel ovšem nevznikají bezprostřední právní závazky mezi jednotlivci, které by šlo vynucovat. Tato pravidla jsou určena pro stát a jeho orgány, které mají jednat, pokud dojde k rušení veřejného pořádku. Třetí podmínkou je, že do pojmu veřejný pořádek spadají jen taková pravidla chování, které je nezbytné zachovat ve veřejném zájmu.

Veřejný pořádek v širším smyslu v sobě zahrnuje jednak veřejný pořádek v užším smyslu, který byl popsán výše, a dále zahrnuje ochranu pravidel chování lidí na veřejnosti,

³⁴ Rozsudek NSS ze dne 16. 5. 2007 č.j. 2 As 78/2006-65.

³⁵ LUKEŠ, Zdeněk. *Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku*. Acta Universitatis Carolinae. 1968, s. 46-48

kteřá jsou zakotvena v právních normách. V tomto pojmu se zároveň odráží stav společnosti, který těmto normám, právním i morálním a společenským, odpovídá.³⁶

Lukeš, který se zabýval rozbořem pojmu veřejného pořádku, se domnívá, že je pojem vhodně vykládat v užším smyslu. V opačném případě by mohla být oslabena právní jistota adresáta, pokud by jakékoli opatření mohlo být prosazováno na základě ochrany veřejného pořádku.³⁷

Nejvyšší správní soud ovšem ve výše zmíněném rozsudku z roku 2007 judikoval definování veřejného pořádku v širším smyslu.³⁸ Osobně se k tomuto názoru přikláním. Mám za to, že když pod pojem veřejný pořádek spadají nepsaná obecně uznávaná pravidla chování, tím spíše by tam podle výkladového argumentu a *minori ad maius* měla patřit ta pravidla, která pro svou důležitost v rámci společenské shody byla zakotvena v právních předpisech. Co se týče nepsaných pravidel chování, je těžké určit hranici, kdy je společenská shoda na určitém pravidlu chování natolik jednoznačná, že jej lze podřadit pod pojem veřejný pořádek. Jako příklad tohoto chování, na které společnost nahlíží rozporuplně, lze uvést kojení na veřejnosti či nošení velmi odhalujících oděvů. V tomto případě považuji za vhodné postupovat podle Lukešových kritérií k určení právní závaznosti takových nepsaných pravidel.³⁹

2.2 Ochrana veřejného pořádku na úrovni obcí

Zajištění ochrany veřejného pořádku je společným zájmem celé společnosti. Tato ochrana je zajišťována na dvou úrovních. První je normotvorná úroveň. Veřejný pořádek na této úrovni normotvůrce zajišťuje pomocí právních předpisů, které upravují postavení všech relevantních subjektů společenských vztahů v oblasti veřejného pořádku, a to včetně jejich práv a povinností. Druhou úroveň k zajištění veřejného pořádku je úroveň výkonná. Tato výkonná činnost slouží k dohledu nad dodržováním stanovených právních norem, jejich vynucování a případně ukládání sankcí.

Základní právní rámec pro ochranu veřejného pořádku na úrovni obcí poskytuje čl. 104 odst. 3 Ústavy, který ve spojení s § 10 písm. a) z. č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, dává obci zákonné zmocnění, aby v rámci samostatné působnosti vydávala obecně závazné vyhlášky k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, které mohou v mezích

³⁶ LUKEŠ, Zdeněk. *Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku*. Acta Universitatis Carolinae. 1968, s. 46-48

³⁷ Tamtéž

³⁸ Rozsudek NSS ze dne 16. 5. 2007 č.j. 2 As 78/2006-65

³⁹ LUKEŠ, Zdeněk. *Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku*. Acta Universitatis Carolinae. 1968, s. 46-48

zákonu upravovat práva a povinnosti osob. Obecně závaznou vyhláškou lze stanovit, které činnosti způsobí narušit veřejný pořádek v obci lze vykonávat pouze na místech a v čase k tomu určených, případně tyto činnosti zcela zakázat na určitých veřejně přístupných místech.⁴⁰ Kontrola dodržování obsahu povinností stanovených v obecně závazné vyhlášce, nevyjímaje povinnosti na úseku ochrany místních záležitostí veřejného pořádku, je v působnosti orgánů obce, a to včetně správního trestání.⁴¹ K zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů může zastupitelstvo obce zřídit obecně závaznou vyhláškou obecní policii dle § 35a odst. 2 z. č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 1 odst. 1) a 2) z. č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obecní policii“).⁴²

Zákon o obecní policii v § 2 vymezuje věcnou působnost obecní policie. Dle tohoto vymezení strážníci obecní policie v rámci zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku přispívají k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, ačkoli ochrana bezpečnosti osob a majetku spadá primárně pod úkoly Policie ČR.⁴³ Strážníci také dohlíží nad dodržováním pravidel občanského soužití, obecně závazných vyhlášek a nařízení obce. Dále vedle Policie ČR dohlíží na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích, podílí se na ochraně veřejného pořádku, prevence kriminality v obci, provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích na území obce. Mezi další úkoly obecní policie při zajišťování místních záležitostí veřejného pořádku patří odhalování přestupků, jejichž projednávání je v působnosti obce. Dle výše zmíněného ustanovení je posledním úkolem obecní policie na požádání poskytovat informace Ministerstvu vnitra za účelem zpracování statistických údajů. Vetešník tuto část ustanovení kritizuje z důvodu nevhodného systematického zařazení mezi základní úkoly obecní policie.⁴⁴ S touto kritikou se ztotožňují, jelikož se jedná o konkrétní povinnost vůči Ministerstvu vnitra, a nikoliv o věcnou působnost obecní policie.

Za účelem zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku zákon předpokládá spolupráci Policie ČR s obcemi. § 16 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, upravuje možnost uzavřít koordinační dohodu mezi obcí a příslušným útvarem policie. Dle Vangeliho⁴⁵ se jedná o nástroj institucionalizace horizontální kooperace

⁴⁰ MATES, Pavel, *Moderní obec*, září 1996, s. 41 dostupné na: https://energie21.cz/wp-content/uploads/pdf/moderni_obec/MO0996.pdf

⁴¹ § 4 odst. 2 z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁴² MACEK, Pavel, HÁJEK, Vladimír. *Obecní policie II*. Praha: Policejní akademie ČR, 2003, s. 23-24.

⁴³ § 2 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ VETEŠNÍK, Pavel. JEMELKA, Luboš. *Zákon o obecní policii*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 69

⁴⁵ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 76.

pro posílení a zefektivnění spolupráce mezi orgány samosprávy a státní policie. Tato koordinační dohoda ovšem není veřejnoprávní smlouvou dle § 159 SŘ. Koordinace dohoda svým charakterem odpovídá organizačnímu ujednání. Nejedná se o právně závazný akt, ze kterého by stranám vznikaly práva a povinnosti, které by bylo možné právně vymáhat.⁴⁶

Zákon o obecní policii v § 3a upravuje možnost uzavření koordinační veřejnoprávní smlouvy mezi obcí (nebo obcemi), která nezřídila obecní policii a obcí, která obecní policií disponuje, v témže vyšším územním samosprávném celku se souhlasem krajského úřadu. Souhlas krajského úřadu je vyžadován i v případě změny obsahu veřejnoprávní smlouvy. Krajský úřad v tomto případě rozhoduje v přenesené působnosti. Činnost obecní policie se týká jak výkonu samostatné, tak i přenesené působnosti. Na základě takové veřejnoprávní smlouvy dochází k rozšíření územní působnosti obecní policie a strážníci plní svěřené úkoly na území obce, která je smluvní stranou. Mimo vymezenou územní působnost nemůže strážník obecní policie vykonávat vrchnostenské pravomoci.⁴⁷

Zákon o obecní policii v § 3b upravuje také veřejnoprávní smlouvy pro krizový stav a pořádané akce. Krizovým stavem se rozumí stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu a pořádanou akci veřejnosti přístupná sportovní, kulturní nebo obdobná společenská akce, v souvislosti s níž lze předpokládat účast většího počtu osob. Rozdíl oproti veřejnoprávním smlouvám dle § 3a zmíněného zákona tkví v tom, že v tomto případě lze pružněji reagovat na nastalé situace. S ohledem na to, že není třeba souhlasu jiného správního orgánu, je uzavírání takové smlouvy podstatně rychlejší. Dalším rozdílem oproti § 3a je to, že zde neplatí omezení územím jednoho vyššího územně samosprávného celku. Posledním rozdílem mezi smlouvami dle § 3a a 3b je to, že v případě smlouvy dle § 3b může obec uzavřít veřejnoprávní smlouvu s jinou obcí, přestože má sama vlastní obecní policii zřízenou.

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ VETEŠNÍK, Pavel. JEMELKA, Luboš. *Zákon o obecní policii*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 69

3. Problematika pojmu úřední osoby

Pojem úřední osoba není v ZOPŘ, ani v ZNP definován. Kdo tedy je úřední osobou v případě přestupků neuposlechnutí výzvy úřední osoby a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci?

Při odpovědi na tuto otázku lze vycházet ze SŘ, nebo ze ZNP, jehož komentářová literatura odkazuje na trestněprávní vymezení úřední osoby. Ke styku úředních osob s účastníky řízení, kdy může dojít k přestupku neuposlechnutí výzvy nebo znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci nedochází jen při správním řízení, ale i při jiných postupech ve veřejné správě (zejména při správním dozoru, případně při bezprostředním zásahu nebo faktickém pokynu). Z tohoto důvodu jsem se zaměřila i na obecné vymezení postavení úřední osoby podle SŘ, který je jako obecný předpis využitelný vždy.

V případě správního dozoru je nejprve realizován správní dozor jako takový, a pokud se zjistí porušení povinností, realizuje se řízení na místě dle § 143 odst. 1 písm. d) SŘ, které na něj navazuje. Rozhodnutí na místě se vyhláší ústně a má okamžité účinky, je jím uložena povinnost k odstranění závadného stavu.⁴⁸ Pokud se při správním dozoru zjistí nedostatky, může dojít ke konfliktu a následnému spáchání přestupku neuposlechnutí výzvy nebo znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. V případě dozoru dle z. č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů, se o provedené kontrole sepisuje protokol, proti kterému lze podávat námitky. Tyto přestupky mohou být taktéž spáchány při bezprostředním zásahu a faktickém pokynu.

3.1 Úřední osoba dle SŘ

V § 14 odst. 1 SŘ se uvádí, že úřední osobou je každá osoba, která se bezprostředně podílí na výkonu pravomoci správního orgánu. Dle komentářové literatury má taková úřední osoba oprávnění realizovat veřejnou moc a její jednání je přičítáno správnímu orgánu.⁴⁹

Dále SŘ uvádí pojem oprávněná úřední osoba v § 15 odst. 2. Oprávněná úřední osoba nabyла své kompetence buď na základě pověření od vedoucího správního orgánu, nebo toto oprávnění vyplývá přímo z vnitřních předpisů. Oprávnění ve vnitřních předpisech nebývá stanoveno přímo pro jednotlivého úředníka, nýbrž je zde stanoven způsob, kterým je pracovní agenda rozdělována mezi konkrétní úřední osoby. Oprávnění se týká provádění úkonů v řízení.

⁴⁸ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, s. 411-413

⁴⁹ POTĚŠIL, Lukáš. § 14 [Podjatost úřední osoby, znalce a tlumočnicka]. In: POTĚŠIL, Lukáš a kol. *Správní řád*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, s. 90.

Úkony oprávněných úředních osob jsou přičitatelné danému správnímu orgánu, který vždy jedná skrze oprávněné úřední osoby.⁵⁰ V konkrétním správním řízení je oprávněná úřední osoba jmenovitě určena (zpravidla na základě rozvrhu práce). Tato osoba řízení vede a jedná s účastníky. Účastníci řízení mají právo vědět, kdo je v daném případě oprávněnou úřední osobou. V případě řízení zahajovaného ex offio obsahuje oznámení o jeho zahájení údaje o oprávněné úřední osobě. U řízení zahajovaných na žádost lze o informaci ohledně oprávněné úřední osoby požádat. Podle Průchy⁵¹ ovšem v praxi běžně správní orgán sám a co nejdříve informuje účastníky řízení o oprávněné úřední osobě. Oprávněných úředních osob může být v konkrétním případě určeno i více. Nicméně podpis na konkrétním správním rozhodnutí nemusí být určené oprávněné úřední osoby, která věc projednávala a vyhotovila rozhodnutí, ale může být i vedoucího správního orgánu.⁵²

3.2 Úřední osoba dle TZ

Komentářová literatura k ZNP se při vymezení pojmu úřední osoby obrací na trestní právo.⁵³ Dle mého názoru je to z důvodu příliš širokého vymezení úřední osoby v SŘ, vlivu zásady in dubio pro reo a taktéž kvůli jednotnosti koncepce trestání ve správním a trestním právu. TZ ve svém § 127 odst. 1 uvádí taxativní výčet úředních osob.

Za úřední osobu se podle zmíněného ustanovení považuje: soudce, státní zástupce, prezident České republiky, poslanec nebo senátor České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci, člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonaných z pověření soudu nebo státního zástupce, notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař, finanční arbitr a jeho zástupce, fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá přitom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. Dále může být při splnění dalších podmínek za úřední osobu považována i úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace.⁵⁴ Tento

⁵⁰ JEMELKA, Luboš a kol. *Správní řád*. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 97.

⁵¹ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, s. 66-68

⁵² Rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 31. 10. 2014, sp. zn. 51 A 17/2013-78

⁵³ JEMELKA, Luboš. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1014

⁵⁴ Viz. § 127 odst. 3 TZ: „Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo

výčet úředních osob nemůže být podle Kučerové výkladem ani správním uvážením rozšiřován.⁵⁵

Podmínka plnění úkolů společnosti nebo státu u úředních osob v tomto případě znamená, že jde o úkoly pro společnost významné. Jedná se především o výkon důležitých veřejných funkcí, činnost odpovědných úředníků a činnost vyjmenovaných úředních osob v rámci jejich působnosti, která je vymezena ve zvláštních zákonech. Činnost směřující k plnění úkolů státu nebo společnosti musí svým obsahem korespondovat s obvyklým vymezením této činnosti s ohledem na postavení dané úřední osoby v právním řádu. Typicky lze v této odpovědné činnosti spatřovat přípravu na rozhodnutí, rozhodovací činnost jako takovou a výkon rozhodnutí. Naopak pod pojem plnění úkolů státu nebo společnosti nelze zahrnout technicko-organizační, pomocné a zabezpečovací práce, jelikož se nejedná o činnosti s celospolečenským významem. Například úředník, který pouze kopíruje spisový materiál, nemůže být považován za úřední osobu plnící úkoly státu nebo společnosti. Dále sem nespadá například práce tiskového mluvčího, zapisovatele či sekretářky. Rozlišování osob plnících úkoly státu nebo společnosti od osob, které do této kategorie nespádají, je nezbytné, protože úřední osoba plnící úkoly státu nebo společnosti má zvýšenou odpovědnost za plnění těchto úkolů, a taktéž je jí poskytována vyšší ochrana.⁵⁶

Pro naplnění pojmu úřední osoby je dále nutné, aby tato osoba používala svěřené pravomoci. Díky svěřené pravomoci se úřední osoba stává odpovědnou za plnění úkolů státu nebo společnosti.⁵⁷ Pravomocí se rozumí oprávnění orgánů vykonávat veřejnou moc pomocí právních prostředků, které má správní orgán k dispozici pro výkon své působnosti.⁵⁸ Dle ÚS: „*Veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu.*“⁵⁹ Pravomoc se realizuje zejména vydáváním nařízeních, jiných abstraktních aktů, opatření obecné povahy, dále vydáváním správních aktů, uzavíráním veřejnoprávních smluv, výkonem rozhodnutí či správním

pokud se souhlasem orgánů České republiky působí na jejím území; tento souhlas se nevyžaduje, jde-li o úřední osobu mezinárodního trestního soudu, mezinárodního trestního tribunálu, popřípadě obdobného mezinárodního soudního orgánu, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.“

⁵⁵ KUČEROVÁ, Helena. HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 835

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1350.

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 343

⁵⁹ Usnesení ÚS ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93

dozorem.⁶⁰ Pod pojem pravomoc ale také spadá věcná příprava na rozhodnutí, bez které by toto rozhodnutí nebylo možné učinit. Není podstatné, zda je následné rozhodnutí věcně správné či nikoli.⁶¹ Naopak kritériem pravomoci při plnění úkolů státu nebo společnosti není rozsah peněžních částek, se kterými přichází daná osoba do styku ani to, zda tato osoba požívá plné důvěry lidí při obstarávání jejich záležitostí jako například vedoucí pošty nebo pracovník banky. Takováto osoba, která nemá pravomoc rozhodovat ani jinou pravomoc bezprostředně související, nemůže být považována za úřední osobu.⁶²

Z taxativního výčtu úředních osob jsou přestupky neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci páčány zejména vůči těm úředním osobám, které vystupují jako správní orgán. Z tohoto důvodu se dále blíže věnuji pouze těm skupinám úředních osob, u kterých se domnívám, že mohou být v praxi nejčastěji obětmi těchto přestupků. V následujícím textu se proto zabývám úředními osobami z § 127 TZ odst. 1 písm. d) členové zastupitelstva nebo odpovědní úředníci samosprávy, státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci, písm. e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, písm. f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce a písm. i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží.

Členem zastupitelstva se rozumí členové zastupitelstva obce a kraje. Odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci je taková osoba, která působí v rámci orgánu veřejné moci a vykonává odvozenou pravomoc, která jí byla svěřena těmito orgány. Tato pravomoc je vykonávána v návaznosti na výkon pravomoci příslušného nadřízeného funkcionáře orgánu veřejné moci, nebo je vykonávána do určité míry samostatně. Ostatní úředníci, kteří pravomoc k plnění úkolů státu nebo společnosti vůbec nemají, nemohou být podle Šámala⁶³ úředními osobami.

Státní správu vykonávají jednak orgány státu jako přímí vykonavatelé státní správy a dále orgány veřejné správy od státu odlišné a také soukromé osoby, na které byl výkon státní správy delegován, tedy hovoříme o nepřímých vykonavatelích státní správy.

Kompetenční zákon vyjmenovává ústřední orgány státní správy. Ústředním orgánem státní správy jsou všechna ministerstva (financí, zahraničních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, kultury, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, spravedlnosti, vnitra, průmyslu a

⁶⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 75-76

⁶¹ Nález ÚS ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 371/99

⁶² Rozhodnutí NS ze dne 7. 12. 1966, sp. zn. 6 Tz 64/66

⁶³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1350

obchodu, pro místní rozvoj, zemědělství, obrany, dopravy a životního prostředí)⁶⁴ a další ústřední orgány státní správy (Český statistický úřad, Český úřad zeměměřičský a katastrální, Český báňský úřad, Úřad průmyslového vlastnictví, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Správa státních hmotných rezerv, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Národní bezpečnostní úřad, Energetický regulační úřad, Úřad vlády České republiky, Český telekomunikační úřad, Úřad pro ochranu osobních údajů, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře, Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost a Národní sportovní agentura).⁶⁵

Orgán státní správy se zde dle Šámala chápe ve smyslu institucionálním a nikoli funkčním.⁶⁶ Institucionální pojetí znamená obecné označení organizační jednotky, které je přikázána určitá věcná a územní působnost.⁶⁷

Pojem orgán státní správy je užší pojem nežli správní úřad. Mezi správní úřady spadají i orgány státní správy. Správní úřad je hlavní a základní vykonavatel veřejné správy. Lze jej dle Sládečka chápat tradičně ve třech rovinách, v pojetí institucionálním, funkčním a pomocného útvaru, nově se v literatuře objevuje taktéž čtvrté pojetí správního úřadu, a to pojetí v kompetenčním smyslu.⁶⁸ Dle institucionálního pojetí se na správní úřad nahlíží jako na organizační jednotku nositele veřejné správy, která je zřízena zákonem a taktéž je zákonem stanovena její působnost. Je navenek ohraničená a vůči veřejnosti vystupuje prostřednictvím svých orgánů nebo zástupců jednajících jménem subjektu, jehož je správní úřad organizační složkou. Zjednodušeně lze říci, že správní úřad v institucionálním pojetí symbolizuje konkrétní budova na konkrétní adrese.⁶⁹

Z hlediska funkčního pojetí je správní úřad považován za zákonem stanovený okruh záležitostí, které jsou přiřazeny některému orgánu v rámci jeho působnosti. Příkladem funkčního pojetí je stavební nebo finanční úřad, který se zabývá konkrétní agendou (specifickým okruhem záležitostí).⁷⁰

⁶⁴ § 1 z. č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ § 2 z. č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1350

⁶⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 67

⁶⁸ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 261-266

⁶⁹ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 66

⁷⁰ Tamtéž

Správní úřad v pojetí pomocného útvaru nedisponuje žádnou vlastní působností a pravomocí. Pomocným útvarem se rozumí soubor osob a prostředků přidělený navíc určitému orgánu za účelem pomoci při výkonu jeho činností. Správním úřadem v pojetí pomocného útvaru je například Úřad rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Pojetí v kompetenčním smyslu znamená souhrn kompetencí spojených s výkonem určité funkce ve veřejné správě.⁷¹

Ministerstvo je ústředním správním úřadem s dílčí věcnou a celostátní územní působností. V čele ministerstva stojí ministr, kterého pověřuje prezident republiky na návrh předsedy vlády. Působnost svěřená ministerstvu může být vykonávána buď samotným ministrem nebo může ministr delegovat určité pravomoci na vedoucí pracovníky ministerstva.⁷² Fakticky ovšem na ministerstvu působí jednak samotný ministr a jednak úřední aparát. Pokud ministerstvo rozhoduje ve správním řízení jako správní úřad, o rozkladu proti vydanému rozhodnutí rozhoduje ministr.⁷³

I výše zmíněné jiné ústřední správní úřady jsou správní úřady s dílčí věcnou a celostátní územní působností. V jejich čele stojí vedoucí, kterého jmenuje zpravidla vláda. Věcná působnost je úzce specializovaná na určitou odborně technickou problematiku.⁷⁴

Kromě výše zmíněných ústředních orgánů státní správy do množiny orgánů státní správy dále spadají správní úřady s celostátní působností, územní odborné správní úřady a nezávislé správní úřady.⁷⁵ Správní úřady s celostátní působností jsou zpravidla podřízeny konkrétnímu ministerstvu nebo případně jinému ústřednímu správnímu úřadu. Tyto správní úřady mají úzce specializovanou věcnou působnost a zpravidla se jedná o organizační složky státu. V jejich čele stojí vedoucí, obvykle ředitel. Oproti ministerstvům a jiným správním úřadům s celostátní územní působností nemají pravomoc vydávat právní předpisy, ovšem i zde existují výjimky. Mezi „neústřední“ správní úřady patří například Česká školní inspekce, Státní veterinární správa České republiky a mnoho dalších.⁷⁶

Územní odborné správní úřady, které jsou taktéž označovány jako regionální správní úřady, jsou správní úřady s dílčí věcnou a omezenou územní působností. Územní působnost nemusí být totožná s územním členěním státu. V jejich čele stojí vedoucí. Územní odborné správní úřady jsou projevem vertikální dekoncentrace státní správy, jsou podřízené

⁷¹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 266

⁷² HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 80

⁷³ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 280

⁷⁴ Tamtéž, s. 281-283

⁷⁵ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 81-85

⁷⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 283-285

ministerstvům, jiným ústředním správním úřadům, nebo případně i „neústředním“ správním úřadům s celostátní působností.

Nezávislé správní úřady patří mezi organizační složky státu, ale jejich klíčovým znakem je právě nezávislost na vládě i ostatních správních úřadech. Nezávislost se projevuje v rovině personální, funkční, ekonomické a politické. Nezávislé správní úřady se dělí na dvě kategorie, na absolutně a relativně nezávislé. Příkladem relativně nezávislého správního úřadu je Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Úřadem absolutně nezávislým je například Rada pro rozhlasové a televizní vysílání.⁷⁷

Nepřímé vykonavatele státní správy lze definovat jako právní subjekty, na které byl přímo zákonem nebo rozhodnutím vydaným na základě zákona delegován výkon státní správy ve stanoveném rozsahu. Mezi významné vykonavatele státní správy v přenesené působnosti patří orgány obcí a krajů jako územních samosprávných celků. Výkon státní správy může být delegován i na fyzické nebo právnické osoby soukromého práva a je jim na základě zákona propůjčen.⁷⁸

Mezi orgány samosprávy řadíme orgány obce a kraje. Orgány obce jsou: zastupitelstvo obce, rada obce, starosta, obecní úřad, zvláštní orgány obce a orgány zastupitelstva a rady obce. Mezi orgány kraje patří: zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman, krajský úřad a zvláštní orgány kraje.⁷⁹ Za orgány samosprávy ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) TZ podle Šámala nejsou považovány orgány profesní ani ostatní samosprávy, protože podmínkou je, aby se jejich činnost týkala věcí veřejných na určitém území a zároveň se vztahovala na větší skupiny lidí.⁸⁰

Jiným orgánem veřejné moci jsou všechny ostatní orgány, které autoritativně rozhodují o právech a povinnostech subjektů a tato rozhodnutí jsou státní mocí vynutitelná nebo případně může stát do těchto práv a povinností zasahovat. Příkladem úřední osoby v jiném orgánu veřejné moci je vyšší soudní úředník při rozhodování o odměně obhájce.⁸¹

Príslušníci ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážníci obecní policie jsou úřední osoby, které často vystupují v rámci své správní činnosti, při faktických pokynech a bezprostředních zásazích. Během těchto činností vůči nim taktéž mohou být páčány přestupky neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Bezprostřední zásah i faktický pokyn jsou formou činnosti veřejné správy, která je faktická,

⁷⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 82-83

⁷⁸ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 302

⁷⁹ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo. Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 112 - 117

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1350

⁸¹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 804

neformální. Možnost obrany proti nim lze spatřovat v zásahové žalobě ve správním soudnictví dle § 82 z. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Ozbrojené síly slouží k zajišťování bezpečnosti České republiky. Člení se na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stáž. Příslušníkem ozbrojených sil je pouze voják v činné službě. Úřední osobou tedy není voják mimo službu, ani civilní zaměstnanec ozbrojených sil.⁸²

Příslušníkem bezpečnostního sboru je fyzická osoba, která v bezpečnostním sboru vykonává službu, a která je ve služebním poměru k České republice. Mezi bezpečnostní sbory v České republice patří: Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace. Ani v tomto případě nemohou být úředními osobami civilní zaměstnanci těchto sborů.⁸³

Strážníci obecní policie mají statut úřední osoby v rámci působnosti obce při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, případně plnění dalších úkolů podle z. č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, nebo zvláštních zákonů. V obcích, která jsou městem, statutárním městem, nebo se jedná o hlavní město Prahu, se obecní policie označuje jako městská policie. Obecní policie je orgánem obce. Spolupracuje s dalšími orgány veřejné moci. Obecní policie je složena ze zaměstnanců obce zařazených do obecní policie, kterými jsou strážníci, čekatelé a ostatní osoby, které nejsou strážníky ani čekateli. Úřední osobou dle § 127 odst. 1 písm. e) mohou být pouze strážníci, nikoliv další osoby působící v obecní policii. Strážníkem může být pouze občan České republiky, který je bezúhonný, spolehlivý, starší 18 let, zdravotně způsobilý, dosáhl středního vzdělání ukončeného maturitní zkouškou a je držitelem osvědčení o splnění stanovených odborných předpokladů.⁸⁴

Exekuce správních rozhodnutí může probíhat nejenom u správního orgánu, ale i cestou dle z. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 251 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, nelze soudně vykonat exekuční titul, který lze vykonat ve správním nebo daňovém řízení.

⁸² § 3 odst. 1, 2, 3 z. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ § 1 odst. 1 a 3 z. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁴ § 1, § 1a, § 4 odst. 1 z. č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

Soudním exekutorem může být pouze fyzická osoba, která je občanem České republiky, je plně svéprávná, získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo, a to buď vystudováním magisterského studijního programu na právnické fakultě v České republice, nebo studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání dle právních předpisů uznáno jako rovnocenné a dále obsahem a rozsahem odpovídá obecnému vzdělání, které lze získat na příslušné vysoké škole v České republice. Dalšími předpoklady pro jmenování exekutora je jeho bezúhonnost, vykonání alespoň tříleté exekutorské praxe a složení odborné zkoušky.⁸⁵ Soudní exekutor je státem pověřen exekutorským úřadem, v jehož rámci provádí nucený výkon exekučních titulů a další činnost podle exekučního řádu. Svou činnost vykonává nezávisle, je vázán pouze právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v konkrétním řízení.

Dle § 127 odst. 1 písm. f) TZ je zákonem stanoveno, že soudní exekutor požívá pravomoci a ochrany úřední osoby pouze při vykonávání exekuční činnosti a činnosti z pověření soudu nebo státního zástupce. Exekuční činností se podle Šámala⁸⁶ rozumí pouze činnost při nuceném výkonu exekučních titulů. Činností vykonávanou z pověření soudu nebo státního zástupce se rozumí zejména doručování písemností soudu, činnost soudního vykonavatele, zjišťování a správa majetku dle rozhodnutí vydaného v trestním řízení. Statut úřední osoby se na soudního exekutora nevztahuje v případě vykonávání další činnosti podle exekučního řádu, kam spadá například: poskytování právní pomoci, provádění autorizované konverze dokumentů, sepisování listin a exekučních zápisů, přijímání peněz, listin a jiných movitých věcí do úschovy.⁸⁷

Fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží je úřední osobou, která svou činnost vykonává v terénu a při splnění zákonných podmínek může ukládat pokutu příkazem na místě dle § 91 odst. 1 ZOPŘ. Institutu ukládání pokuty příkazem na místě dle § 91 odst. 1 ZOPŘ se věnuji v kapitole 7. V § 150 odst. 5 SŘ jsou upraveny podmínky, za kterých je možné vydat příkaz na místě a toto ustanovení se použije subsidiárně, pokud úprava v ZOPŘ není stanovena odchylně.⁸⁸ Příkaz dle § 150 odst. 5 SŘ vydávaný na místě lze využít pouze, pokud je ukládána povinnost k peněžitému plnění do maximální výše 10 000 Kč, nebo nepeněžitému plnění, které účastník může uskutečnit ihned na místě. Další podmínky jsou, že: účastník musí být přítomen projednání přestupku, uznat plně

⁸⁵ § 9 odst. 1 z. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1350

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, s. 432-435

důvody k vydání příkazu, stav věci je považován za prokázaný. Odůvodnění příkazu není třeba, pokud účastník s uložením povinnosti souhlasí, což na prohlášení stvrdí svým podpisem. Tímto příkaz nabývá právní moci a stává se vykonatelným, o čemž musí být účastník poučen.⁸⁹

Tyto osoby vykonávající veřejnou stráž se považují za úřední osobu při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních zákonů v rozsahu působnosti, která jim je svěřena na základě příslušného zvláštního zákona.⁹⁰ Oprávněná úřední osoba má dle § 15 odst. 4 SŘ povinnost se identifikovat, tedy na požádání účastníka řízení sdělí své jméno, příjmení, služební nebo obdobné označení a ve kterém organizačním útvaru správního orgánu je zařazena. Pospíšilová dodává, že: „*Konkrétní úřední osoba musí být k vedení příkazního řízení a k vydání rozhodnutí formou příkazu na místě určena v souladu s § 15 odst. 2 SŘ buď vnitřním předpisem příslušného správního orgánu nebo výslovně pověřena vedoucím správního orgánu.*“⁹¹

Práva a povinnosti lesní strážce jsou stanoveny v § 39 z. č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů. V § 39 odst. 2 písm. e) je dána pravomoc projednávat přestupky podle § 53 tohoto zákona příkazem na místě. Oprávnění rybářské strážce v rybářském revíru jsou stanovena v § 16 z. č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážce, ochraně mořských rybolovných zdrojů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rybářská stráž může projednávat přestupky příkazem na místě dle § 16 písm. e). Oprávnění strážců přírody jsou stanovena v § 81 z. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a pravomoc projednávat přestupky příkazem na místě stanovuje § 81 odst. 7 písm. b) a oprávnění myslivecké strážce jsou stanovena v § 14 z. č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, přičemž oprávnění projednávat přestupky na místě vyplývá z § 14 odst. 1 písm. i).

Nicméně veřejná stráž nemá možnost, jak vynutit uloženou povinnost v případě osoby přistižené při porušování právních předpisů. Z tohoto důvodu veřejná stráž může požadovat pomoc nebo součinnost policistů nebo strážníků, kteří jsou oprávněni uloženou povinnost vymáhat. De lege ferenda bych navrhovala přiznat strážím více oprávnění, aby mohli svou činnost důsledně vykonávat i bez asistence policistů nebo strážníků.

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1350.

⁹¹ POSPÍŠILOVÁ, Soňa. Specifika příkazního řízení o přestupku s vydáním příkazu na místě. In POTĚŠIL, Lukáš (ed). *Dny práva 2018. Řízení o přestupcích (nejen) z pohledu správních orgánů a správních soudů*. Brno: Mupress, 2019, s. 313

3.3 Kdo nespadá pod pojem úřední osoby

Mnoho případů, kdy bylo sporné, zda určitá osoba je či není v konkrétním případě úřední osobou vyřešila judikatura. Z množiny osob, které nejsou úředními osobami, bych vyzdvihla: insolvenčního správce⁹², soudního znalce⁹³, revizora⁹⁴, vlakvedoucího⁹⁵, vedoucího pošty⁹⁶, církevní funkcionáře⁹⁷ a úředníky, případně jiné zaměstnance, při soukromoprávním nakládání s majetkem.⁹⁸

Co se týče insolvenčního správce v insolvenčním řízení považuji za vhodné porovnání se soudním exekutorem v exekučním řízení. Soudní exekutor totiž dle výkladového ustanovení § 127 TZ úřední osobou je, a taktéž je orgánem veřejné moci, na rozdíl od insolvenčního správce. Mezi těmito dvěma profesemi jsou určité rozdíly, například exekutor je povinně organizován v samosprávné Exekutorské komoře, u insolvenčních správců je organizování pouze na dobrovolné bázi. Dalším rozdílem je, že insolvenční správce nemá žádnou rozhodovací pravomoc, například ohledně prohlídky obydlí se musí obrátit na insolvenční soud, aby k této prohlídce vydal usnesení. Na jednu stranu s ohledem na to, že insolvenční správce nemá rozhodovací pravomoci, je logické, že insolvenční správce nemůže naplňovat pojem úřední osoby, ale na stranu druhou například při prohlídce obydlí dlužníka jde o stejně emočně vypjatou situaci bez ohledu na to, zda prohlídku provádí soudní exekutor nebo insolvenční správce. Pokud by takový dlužník použil fyzické násilí, nevidím důvod k odlišné právní ochraně soudního exekutora, nebo dokonce vykonavatele soudního exekutora⁹⁹, od ochrany insolvenčního správce.

Ohledně postavení úřední osoby při soukromoprávních dispozicích se státním nebo obecním majetkem úředníci a případně jiní zaměstnanci správních úřadů nemají postavení úřední osoby co do fáze realizace rozhodnutí o tomto majetku. Naopak ohledně fáze, kdy úředník rozhoduje, zda s konkrétním majetkem bude vůbec nakládáno, potažmo jakým způsobem, se v pozici úřední osoby nachází. S tím se také pojí veřejnoprávní ochrana a odpovědnost za rozhodnutí.¹⁰⁰

⁹² Usnesení NS ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. 8 Tdo 708/2009

⁹³ Rozhodnutí KS v Bratislavě ze dne 26. 5. 1976, sp. zn. 7 To 193/76

⁹⁴ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k postavení pracovníků veřejnoprávních institucí jako veřejných činitelů ze dne 14. 6. 2001, poř. č. 8/2001

⁹⁵ Rozhodnutí KS v Českých Budějovicích ze dne 20. 5. 1993, sp. zn. 4 To 298/93

⁹⁶ Rozhodnutí NS ze dne 7. 12. 1966, sp. zn. 6 Tz 64/66

⁹⁷ Rozhodnutí NS ze dne 25. 3. 1955, sp. zn. 1 Tz 30/55

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1350

⁹⁹ Stanovisko trestního kolegia NS ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. Tpjn 304/2014

¹⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 1350

4. Jednotlivé skutkové podstaty

V této kapitole se budu zabývat skutkovými podstatami přestupků proti veřejnému pořádku, a to konkrétně těmi, které se týkají úřední osoby. Přestupek neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci a přestupek znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci upravuje § 5 ZNP. První z přestupků byl převzat z dřívější právní úpravy, a to ze zákona o přestupcích, naopak druhý zmíněný přestupek tato právní úprava neznala.

Pokus žádného z těchto přestupků není trestný.¹⁰¹ Taktéž není trestná ani žádná z forem účastenství, tedy organizátorství, návod a pomoc.¹⁰² Promlčení nastává po uplynutí jednoho roku od spáchání přestupku.¹⁰³ Pravomocná rozhodnutí o těchto přestupcích se zapisují do evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů.¹⁰⁴

Za oba uvedené přestupky lze uložit pokutu a také je zde možnost omezujícího opatření. Zákon stanovuje horní hranici pokuty 10 000 Kč, ale v případě, že je přestupek spáchán opakovaně po právní moci rozhodnutí o přestupku podle stejného odstavce, činí horní hranice pokuty 15 000 Kč. Omezující opatření patří spolu se zabráním věci nebo náhradní hodnoty mezi ochranná opatření.¹⁰⁵ Z výčtu omezujících opatření považují zejména v případě recidiv jako vhodný nástroj omezující opatření spočívající v povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládání agrese nebo násilného chování. Podmínky pro uložení tohoto omezujícího opatření jsou: přímá souvislost se spáchaným přestupkem, přiměřenost povaze a závažnosti spáchaného přestupku a osobním poměrům pachatele, uložení pouze spolu se správním trestem a uložení na dobu nejdéle jednoho roku.¹⁰⁶ Správní orgán by měl po konzultaci s pachatelem ve výroku rozhodnutí konkretizovat konkrétní typ vhodného programu, aby byly zohledněny individuální potřeby pachatele, ale také aby bylo učiněno za dost výchovnému a preventivnímu působení.¹⁰⁷

¹⁰¹ § 6 odst. 3 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² § 13 odst. 4 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰³ § 30 písm. a) z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ § 12 z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁵ § 51 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ § 52 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁷ VOKÁČ, Petr. *Průvodce zákonem č. 250/20016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (3. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 1. února 2022)* [online]. mvcr.cz, 4. 2. 2022 [cit. 10. 8. 2022]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/soubor/pruvodce-novou-upravou-prestupkoveho-prava.aspx>>

4.1 Neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci

Tento přestupek je zakotven v § 5 odst. 1 písm. a) ZNP. Přesné znění tohoto přestupku je následující:

„(1) *Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že*

a) neuposlechne výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci“.

Jeho objektem je řádný výkon veřejné správy, přesněji řečeno potřeba respektování autority úřední osoby.¹⁰⁸

Objektivní stránka spočívá v nesplnění povinnosti uložené ze strany úřední osoby při výkonu její pravomoci. Jednání pachatele podle Strakoše může mít charakter aktivního konání, ale také může spočívat v jeho nečinnosti. U tohoto přestupku je vyloučeno, aby se jednalo o přestupek trvajících. Lze jej spáchat pouze jednorázově, pokračování ve zmíněném přestupku vyloučeno není.¹⁰⁹

K naplnění znaků objektivní stránky je nutné posoudit výzvu, která jednání ze strany pachatele předcházela. Výzva patří mezi faktické pokyny. Ukládá určitou povinnost, která musí být bezprostředně splněna. Výzva úřední osoby musí být činěna v souladu se zákonem, na základě zákonného zmocnění, a to v rámci výkonu pravomoci úřední osoby. Je nutné, aby tato výzva byla vyslovena nebo projevena při výkonu pravomoci a měla s ním souvislost.¹¹⁰ Výzva nesmí zjevně vybočovat z rámce svěřených kompetencí dané úřední osoby. V takovém krajním případě by se nejednalo o přestupek neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci. O zjevný exces úřední osoby se podle Strakoše¹¹¹ může jednat buď v případě absolutního nedostatku pravomoci, nebo při zcela zjevné nepřiměřenosti provedení donucovacího úkonu. V případě absence poučení o důvodu výzvy se nejedná o zjevný exces a nelze konstatovat, že by toto samo o sobě stačilo k ospravedlnění neuposlechnutí výzvy.¹¹² Obecně jsou lidé povinni se podrobit výzvě bez ohledu na vlastní soukromý názor.¹¹³ Povinnost uposlechnout a podřídit se výzvě úřední osoby platí i za předpokladu, že by byl postup úřední osoby nesprávný. Pokud by daná osoba měla za to, že výzva, která byla vůči ní činěna, je nezákonná, lze si posléze stěžovat pomocí písemného podání.¹¹⁴

¹⁰⁸ Rozsudek NSS ze dne 25. 4. 2007, č.j. 9 As 11/2007

¹⁰⁹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 94-95

¹¹⁰ Rozsudek NSS ze dne 17. 8. 2011, č.j. 1 As 63/2011

¹¹¹ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 94-95

¹¹² Rozsudek NSS ze dne 30. 4. 2020, č.j. 5 As 313/2019

¹¹³ Usnesení ÚS ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 263/97

¹¹⁴ Usnesení ÚS ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 480/06

Dalším požadavkem kladeným na výzvu je určitost, srozumitelnost a sdělení důvodů, pro které je výzva činěna. Obsahem výzvy by mělo být oslovení (výzva směřuje vůči konkrétní osobě), požadavek, co se má vykonat a informace o postupu, pokud požadavek určený výzvou nebude splněn. Adresát musí chápat, co je obsahem výzvy. Musí mu být zcela zřejmé, zda má povinnost něco konat, zdržet se určitého jednání, nebo zda musí určité jednání strpět.¹¹⁵ Taktéž by výzva měla odpovídat povaze a okolnostem úkonu nebo zákroku, při kterém byla učiněna.¹¹⁶ Splnění výzvy nesmí bránit žádná překážka. Skutkové okolnosti v konkrétním případě musí být podřaditelné pod příslušné ustanovení zákona a použití výzvy odůvodňují. V závislosti na okolnostech, za nichž je výzva činěna, se požadavky na obsah výzvy mohou lišit.¹¹⁷ Obsahem výzvy není požadavek na výslovnou citaci zákonných důvodů či odkaz na přesné ustanovení zákona.¹¹⁸

Co se týče formy výzvy, může být dle Vetešníka učiněna ústně i nonverbálně (například gesty či posunky), nebo taktéž za pomoci technického prostředku.¹¹⁹

Vetešník dále uvádí, že výzvy lze dělit na prosté a kvalifikované. Rozdíl mezi nimi je ten, že kvalifikovaná výzva stanovuje pro úřední osobu určitou podmínku či omezení. Příkladem kvalifikované výzvy je § 7 odst. 4 z. č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že je strážník při provádění zákroku povinen, pokud to povaha a okolnosti dovolují, použít před výzvou slov „Jménem zákona!“¹²⁰

Pachatelem tohoto přestupku je deliktně odpovědná fyzická osoba. Zákon nevyžaduje, aby měl pachatel nějakou zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení.

Subjektivní stránka vyžaduje zaviněné jednání, které může spočívat v úmyslu i nedbalosti. Nicméně z povahy věci podle Kučerové a Horzinkové prakticky nepřichází v úvahu nedbalost nevědomá.¹²¹

4.2 Znevážení postavená úřední osoby při výkonu její pravomoci

Zmíněný přestupek je stanoven v § 5 odst. 1 písm. b) ZNP. Přesné znění tohoto přestupku je následující:

¹¹⁵ Rozsudek NSS ze dne 21. 7. 2010, sp. zn. 1 As 59/2010

¹¹⁶ Rozsudek NSS ze dne 5. 6. 2008, sp. zn. 5 As 34/2007

¹¹⁷ Rozsudek KS v Praze ze dne 12. 6. 2017, č. j. 48 A 68/2016

¹¹⁸ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 94-95

¹¹⁹ VETEŠNÍK, Pavel. *Neuposlechnutí výzvy úřední osoby*. [online]. polac.cz, 4. října 2013 [cit. 25. září 2021]. Dostupné na <<http://www.polac.cz/katedry/kvs/konfer/sborniky/vetesnik.pdf>>

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ KUČEROVÁ, Helena. HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 836

„(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

b) zneváží postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci“.

Objektem tohoto přestupku je hladký a nerušený výkon veřejné správy a současně zabezpečení nezbytné míry autority a vážnosti úředních osob. Objektem není osobnost úřední osoby a ochrana cti, tento přestupek je ve vztahu speciality k přestupku ublížení na cti dle § 7 odst. 1 písm. a) ZNP.

Objektivní stránka spočívá ve znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Znevážením je podle Všetického míněna dehonestace, zostuzení, projev despektu k veřejné moci a snižování autority úřední osoby. Podle stejného autora je objektivní stránka naplňována některou z těchto forem protiprávních jednání: urážky, vydání v posměch, vyhrožování, nepravdivé obvinění z protiprávního (či jiného závadného) jednání, schválnosti nebo jiného hrubého jednání.¹²² Urážka může mít podobu vulgárních nadávek, ironických poznámek, ponižujících gest, zesměšňujících výroků. U vyhrožování míra společenské škodlivosti nebude dosahovat intenzity trestného činu. Nepravdivé obviňování se týká nejčastěji projednávání přestupků při řešení konkrétního incidentu. Jedná se o způsob obstrukce, kdy se pachatel snaží zdržet úřední úkony nebo se úřední osobě mstí. Za schválnosti jsou podle Všetického považovány různé projevy hrubého jednání s cílem narušit nebo znesnadnit výkon pravomoci. Pod jiné hrubé jednání je možno podřadit fyzické napadení, které nedosahuje intenzity trestného činu a zároveň při něm úřední osoba neutrpěla žádné zranění.¹²³

Ohledně hranice svobody projevu a přestupku znevážení úřední osoby při výkonu její pravomoci dává vodítko judikatura i právní doktrína. Je přípustná běžná, oprávněná kritika úředních osob, pokud se pohybuje v mezích slušnosti. Kritika nemůže primárně sloužit k urážce, zostuzení a skandalizaci úřední osoby.¹²⁴ Při znevážení postavení dochází k jednání, které dosahuje takové intenzity, že i přes značnou míru tolerance je neúnosné. Ve vztazích veřejné správy je dle Potměšila zvykem dodržovat určité normy slušnosti, zdvořilosti a pravidla obecně přijatelné komunikace,¹²⁵ přestože se nositelům pravomoci přisuzuje větší dávka velkorysosti a nadhledu, než je tomu u jednotlivých občanů.¹²⁶

¹²² VŠETIČKA, Pavel. Nový přestupek znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [online]. 2017, č. 2, s. 285-297. [cit. 2021-08-27]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/7053>

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ Rozsudek NS ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1872/2004

¹²⁵ POTMĚŠIL, Jan. VETEŠNÍK, Pavel. *Obecní policie – neuposlechnutí výzvy veřejného činitele, prokazování totožnosti, urážky a napadání strážníků ze strany občanů*. Poradce veřejné správy č. 2/2008

¹²⁶ Nález ÚS ze dne 17. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 211/99

V každém individuálním případě se podle Strakoše posuzuje, zda došlo k podstatnému snížení důstojnosti úřední osoby při výkonu její pravomoci.¹²⁷ Správní orgány by měly posoudit, jestli se jedná o cílený útok na čest, osobní důstojnost či mravní integritu, nebo zda jedinec brojí proti výkonu veřejné správy jako celku.¹²⁸

Podle závěru judikatury ESLP zájem na udržení vážnosti a autority orgánů veřejné moci představuje legitimní cíl, k jehož dosažení může být právo na svobodu projevu omezeno.¹²⁹ Dle Nejvyššího správního soudu by však za tento přestupek neměli být trestáni jedinci „*vyvedeni z míry spáchaným trestným činem nebo přestupkem, rozrušení neštěstím, které je náhle postihlo, nebo jinou mezní situací*“.¹³⁰

I v případě tohoto přestupku může být pachatelem pouze deliktně odpovědná fyzická osoba. Okruh pachatelů v rámci fyzických osob není nikterak zúžen. Fyzická osoba nese odpovědnost za přestupek i v případě, že ve správním řízení je účastníkem osoba právnická. Ke spáchání tohoto přestupku není podstatné, zda je pachatel účastníkem řízení.¹³¹ Subjektivní stránka spočívá v zaviněném jednání, které může mít podobu úmyslného i nedbalostního jednání. Z povahy věci nepřipadá v úvahu nevědomá nedbalost. U tohoto přestupku je vyloučeno, aby se jednalo o přestupek trvajících.¹³² Znak skutkové podstaty „při výkonu její pravomoci“ je nutné chápat věcně. Ke znevážení postavení úřední osoby nemusí dojít ve stejný čas, kdy úřední osoba vykonává svou pravomoc.¹³³

Na zavedení tohoto přestupku do ZNP nepanovala všeobecná shoda. Skupina poslanců při projednávání návrhu zákona navrhovala jeho vyškrtnutí z důvodu nadměrného zásahu státu do rovnosti občanů. Jejich dalším argumentem bylo, že budou jednotlivci rozdělení na kategorie a z úředních osob se stanou „nadhledí“. Skupina dále upozorňovala na riziko zneužívání pro osobní msty a brojila proti vágnímu označení „znevážení postavení“, které bude muset nejprve precizovat judikatura, což není vzhledem k povaze správního trestání vhodné.¹³⁴ Dle této skupiny by bylo vhodnější využívat stávající instituty, mezi které patří jednak ochrana dle SŘ,

¹²⁷ STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. [online]. aspi.cz, 1. 10. 2020 [cit. 25. října 2021]. Dostupné na <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/145/1/2?vtextu=Strako%C5%A1#c_107557>

¹²⁸ Tamtéž

¹²⁹ Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 21. 1. 1999, Janowski proti Polsku, č. 25716/94, § 33; podobně rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 17. 12. 2004, Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, č. 49017/99, § 80

¹³⁰ Rozsudek NSS ze dne 14. 4. 2021, sp. zn. 10 As 38/2021

¹³¹ Tamtéž

¹³² KUČEROVÁ, Helena., HORZINKOVÁ, Eva. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 838

¹³³ Rozsudek KS v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 30. 4. 2020, sp. zn. 72 A 40/2018

¹³⁴ Sněmovní tisk 906 ze dne 14. září 2016, [online]. psp.cz, 14. září 2016 [cit. 25. září 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=906&CT1=0>>

kde je hrubě urážlivé podání trestáno pokutou až do výše 50 000 Kč¹³⁵, úprava přestupků proti občanskému soužití¹³⁶ a v nejzávažnějších případech trestný čin pomluvy.¹³⁷

Osobně se domnívám, že přestupek znevážení postavení úřední osoby nadměrně nezasahuje do rovnosti občanů. Mám za to, že základní respekt k autoritě úřední osoby je nezbytný pro řádné fungování veřejné správy. Potřebnost této skutkové podstaty nastínil již Nejvyšší soud v roce 2011, kdy judikoval, že přečin vyhrožování s cílem působit na úřední osobu nemá odpovídající skutkovou podstatu správního deliktu.¹³⁸ Tato skutková podstata napomáhá efektivnějšímu průběhu jednání s problémovými jedinci. Domnívám se, že v dnešní době je velmi snadné prostřednictvím internetu a sociálních sítí úřední osobu poškodit defamačními projevy na velmi dlouhou dobu a je nezbytné, aby tomuto stavu odpovídala adekvátní zákonná ochrana, která zaručí hladký výkon veřejné správy. Stejně tak je tato ochrana nezbytná před ostatními nevhodnými projevy jak písemného, tak i jiného než písemného charakteru při ústním jednání ve správním řízení, při výkonu dozorových oprávnění či při samotném řešení přestupků, a to jak v úřední místnosti, tak také v terénu.

¹³⁵ § 62 odst. 1 a 2 z. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁶ § 7 odst. 1 písm. a) z. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁷ § 184 z. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁸ Usnesení NS ze dne 29. listopadu 2011, sp. zn. 11 Tdo 1468/2011

5. Odlišení od trestněprávní ochrany úředních osob

Trestněprávní ochrana úředních osob je řešena v § 325 a 326 TZ. Trestný čin násilí proti úřední osobě je zakotven v § 325 a trestný čin vyhrožování s cílem působit na úřední osobu v § 326 TZ. Jedná se o trestné činy, které spadají do skupiny trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných. Konkrétně se tyto trestné činy nachází v hlavě desáté, dílu prvním TZ.

5.1 Násilí proti úřední osobě

Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti na nerušeném výkonu povinností a pravomocí úřední osoby. Je zde kladen důraz na ochranu výkonu pravomoci jednotlivce, nikoli celého kolektivu.

K naplnění objektivní stránky je nutné užití násilí. Násilím se dle Jelínka rozumí použití fyzické síly k působení na vůli člověka s cílem překonat kladený nebo očekávaný odpor anebo mu zamezit. Násilí může směřovat přímo proti osobě, která je k němu nucena, nebo proti jiné osobě, či proti věci.¹³⁹ Není vyžadováno, aby násilím byla způsobena újma na zdraví. I v případě, že by újma na zdraví byla velmi nepravděpodobná, či jednání objektivně nezpůsobitelné přivodit újmu na zdraví, tak pokud dané jednání ovlivní průběh výkonu pravomoci úřední osoby, je naplněn pojem užití násilí.¹⁴⁰ Dle výkladového pravidla v § 119 TZ je trestný čin spáchán násilím i tehdy, pokud pachatel danou osobu uvedl do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným podobným způsobem. Z toho vyplývá, že toto ustanovení se nepoužije na případy, kdy pachatel nikoli uvede, ale pouze zneužije stavu bezbrannosti oběti, který sám nevyvolal.¹⁴¹ V souvislosti s úřední osobou se může jednat i o použití násilí jako prostředku odplaty za to, jak úřední osoba danou pravomoc vykonala.

O užití násilí nejde v případě uchopení úřední osoby za oděv a cloumání s ní, respektive k naplnění znaku užití násilí to samo o sobě nestačí. Soud je povinen každý případ posuzovat jednotlivě a přihlídnout ke všem okolnostem případu. K naplnění znaku užití násilí se musí jednat o užití násilí proti tělu napadeného.¹⁴²

¹³⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 829.

¹⁴⁰ Usnesení NS ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 3 Tdo 1312/2012

¹⁴¹ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 185.

¹⁴² Rozhodnutí NS ze dne 26. 1. 1966, sp. zn. 1 Tz 95/65

Nutná obrana proti zákroku příslušníka policie je nepřipustná, a proto použití násilí k zamezení zákroku policisty je trestným činem násilí proti úřední osobě. Policista je oprávněn překonat odpor směřující k zmaření oprávněného služebního zákroku.¹⁴³

Co se týče časového hlediska, tak dle Rizmana k užití násilí při úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby musí dojít při jednání, které buď předchází výkonu pravomoci, nebo je učiněno současně s výkonem pravomoci. U užití násilí pro výkon pravomoci úřední osoby z časového hlediska jde o jednání po výkonu pravomoci úřední osoby. Je tedy nerozhodné, zda je v tu chvíli napadený stále úřední osobou či nikoliv, podstatné je, že úřední osobou byl v době výkonu pravomoci, kvůli kterému bylo použito násilí ze strany pachatele.¹⁴⁴

Úřední osoba je pojem, který zákon definuje v § 127 TZ. Tento pojem je podrobně rozebrán v předchozí kapitole. Zákon uvádí taxativní výčet osob, které mají postavení úřední osoby, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používají při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. K trestněprávní ochraně úřední osoby dle tohoto ustanovení je tedy nutné, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s pravomocí a odpovědností úřední osoby. Pro splnění podmínek ochrany úřední osoby dle § 127 odst. 2 TZ je v rozhodnutí nutné uvést ustanovení zvláštního zákona, na základě kterého úřední osoba realizuje svou pravomoc. Z rozhodnutí musí být zřejmé, že úřední osoba skutečně vykonává pravomoc, která jí přísluší, a to zákonem odpovídajícím způsobem.¹⁴⁵

U trestného činu násilí proti úřední osobě je úřední osoba předmětem útoku, ovšem dle Jelínka ne ve všech případech. Předmětem útoku může být krom úřední osoby také věc nebo třetí osoba, pokud je tímto násilím působeno na vůli úřední osoby¹⁴⁶. Okruh pachatelů u tohoto trestného činu není nijak omezen.¹⁴⁷

Subjektivní stránka vyžaduje přímý úmysl ve smyslu, že pachatel musí užít násilí v úmyslu působit na výkon nebo pro výkon pravomoci úřední osoby. Pachatel musí užít násilí s úmyslem působit na výkon pravomoci úřední osoby, aby tato úřední osoba danou pravomoc nevykonala vůbec, nebo ji vykonala jinak, než původně zamýšlela. V druhém případě se jedná o užití násilí pro výkon pravomoci úřední osoby, tedy jinými slovy jde o mstu za výkon pravomoci, který byl již proveden.¹⁴⁸ „*Trestní odpovědnosti nezabavuje pachatele ani okolnost,*

¹⁴³ Rozhodnutí NS ze dne 12. 8. 1976, sp. zn. 4 Tz 128/76

¹⁴⁴ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3125.

¹⁴⁵ Usnesení NS ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 6 Tdo 186/2016

¹⁴⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 830.

¹⁴⁷ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3125.

¹⁴⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 831.

*že násilí použil jenom proto, aby napadený orgán přinutil plnit úkoly vyplývající z jeho pravomoci, byť by jej nutil, aby tyto úkoly plnil způsobem, který je v souladu se zákonem.*¹⁴⁹

Spáchání tohoto činu se zbraní značí vyšší stupeň závažnosti pro společnost, jedná se tedy o kvalifikovanou skutkovou podstatu a je zde vyžadován úmysl.¹⁵⁰ Pachatel pomocí zbraně zvyšuje intenzitu svého působení na poškozeného, a tím spíše je schopen ovlivnit jeho chování. Za zbraň je dle TZ považováno cokoli, čím je možno učinit útok vůči tělu důraznější, nevyplývá-li z jednotlivých ustanovení zákona něco jiného. Samotné spáchání trestného činu se zbraní a jeho definice je uvedena v § 118 TZ. Zbraně tedy může být užito buď pachatelem nebo spolupachatelem k útoku, překonání nebo zamezení odporu. Jelínek uvádí, že postačí, pokud bude mít některá z výše jmenovaných osob zbraň za tímto účelem u sebe.¹⁵¹

Aby se jednalo o spáchání trestného činu se zbraní, stačí, pokud pachatel při fyzickém napadání poškozeného poukáže na možnost použití zbraně (například podkrytím oděvu) ke zvyšování nátlaku na něj, není nutné, aby zbraní na poškozeného mířil či výslovně hrozil jejím použitím.¹⁵² Zbraň nemusí být k útoku použita tím způsobem, jakým je běžně využívána, například pistolí lze nejen střílet, což by bylo běžné využití této zbraně, ale také s ní lze napadeného udeřit a též se bude jednat o nástroj, kterým je možné učinit útok proti tělu důraznějším.¹⁵³

Z judikatury vyplývá, že zbraní může být i házení kamenů, pokud má pachatel v úmyslu danou osobu zasáhnout a zranit ji.¹⁵⁴ Taktéž může být zbraní i motorové vozidlo, a to i v případě, kdy řidič vozidla vyvine jen nepatrnou rychlost, kterou objektivně nemohl způsobit vznik újmy na zdraví, pokud je toto jednání způsobilé ovlivnit průběh výkonu pravomoci úřední osoby, na kterou bylo vozem najížděno.¹⁵⁵

Další okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je způsobení újmy na zdraví. Dle TZ je ublížení na zdraví definováno jako stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření. Judikatura se ustálila na tom, že znesnadnění obvyklého způsobu života musí trvat minimálně

¹⁴⁹ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3125.

¹⁵⁰ Tamtéž

¹⁵¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 185.

¹⁵² Usnesení NS ze dne 20. 12. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1553/2006

¹⁵³ Tamtéž

¹⁵⁴ Rozsudek NS ze dne 13.9.2006, sp. zn. 3 Tdo 840/2006-I

¹⁵⁵ Usnesení NS ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 3 Tdo 951/2011

sedm dní. Ovšem pokud podle ostatních hledisek jde o výraznou poruchu zdraví nebo jiné onemocnění lze se od obvykle požadované doby 7 dní odchýlit, tedy tato doba může být i kratší¹⁵⁶. Ublížením na zdraví je kromě samotného vzniku újmy na zdraví také zhoršení příznaků nemoci či poruchy zdraví, ať již co do množství, či intenzity. Není vyžadováno, aby tato porucha zdraví zanechala trvalé následky.

Dalším kritériem je povšechná pracovní neschopnost. Jedná se o pracovní neschopnost v objektivním smyslu, že by většina lidí nemohla práci vykonávat při dané újmě na zdraví. Není ale nevyhnutelné, aby poškozený byl práce neschopen, stejně jako není podstatné, zda poškozený na své riziko práci vykonává.¹⁵⁷ Pracovní neschopnost není jediným indikátorem poruchy zdraví. Těmi jsou povaha poruchy zdraví, jak byla tato porucha způsobena, jaké příznaky se projevují, který orgán byl zasažen, která funkce byla narušena, jaká je intenzita a bolestivost, jaké je vyžadováno lékařské ošetření a do jaké míry porucha narušila obvyklý způsob života poškozeného.¹⁵⁸ Způsobená porucha zdraví nebo jiné onemocnění musí vyžadovat lékařské ošetření. Tato podmínka musí být posuzována objektivně, nezáleží tedy na tom, jestli poškozený skutečně lékaře navštívil či nenavštívil.¹⁵⁹ Rizman uvádí, že ublížení na zdraví může být způsobeno jednak úřední osobě, ale také třetí osobě.¹⁶⁰

Z hlediska subjektivní stránky ohledně způsobení újmy na zdraví postačuje nedbalost. Těžká újma na zdraví se od ublížení na zdraví odlišuje tím, že při těžké újmě na zdraví musí jít o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění, které postižený pociťuje jako citelnou újmu v obvyklém způsobu života, porucha zdraví má delší trvání – šest týdnů.¹⁶¹ I v tomto případě je možné, aby trvání poruchy bylo kratší než šest týdnů a stále se jednalo o těžkou újmu na zdraví. V případě kratšího trvání vážné poruchy zdraví než je šest týdnů, je nutné obzvláště zohlednit povahu poruchy zdraví a příznaky, které tuto poruchu doprovázejí.¹⁶²

Jednočinný souběh s § 145 TZ (těžké ublížení na zdraví) je vyloučen, jelikož se jedná o speciální ustanovení. Těžká újma na zdraví může být u tohoto trestného činu způsobena jak úmyslně, tak z nedbalosti. Aby se jednalo o těžkou újmu na zdraví, musejí být splněny kumulativně dvě podmínky. Musí se jednat o vážnou poruchu zdraví nebo vážné onemocnění,

¹⁵⁶ Usnesení NS ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 7 Tdo 12/2018

¹⁵⁷ Tamtéž

¹⁵⁸ Tamtéž

¹⁵⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 543

¹⁶⁰ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3125.

¹⁶¹ Rozhodnutí NS ze dne 12. 2. 1980, sp. zn. Tzv 45/79

¹⁶² Usnesení NS ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 6 Tdo 566/2012

a to musí odpovídat některému z taxativně vymezených případů v zákoně. Těžkou újmou na zdraví může být například i duševní porucha trvající delší dobu.¹⁶³

Mezi další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby se řadí způsobení větší škody a způsobení škody velkého rozsahu. Větší škoda je škoda ve výši nejméně 100 000 Kč. Škoda velkého rozsahu je škoda ve výši nejméně 10 000 000 Kč. Ohledně zavinění v obou těchto případech postačuje nedbalost.¹⁶⁴

Zákon u trestného činu násilí proti úřední osobě dle § 325 odst. 5 stanovuje trestnost přípravy. Příprava je trestná u zvláště závažných zločinů a pokud to zákon u příslušného ustanovení výslovně stanoví. Příprava je trestná podle stejné trestní sazby jako zvláště závažný zločin, ke kterému směřovala.

Pachatele tohoto trestného činu lze stíhat na základě zásady ochrany podle zákonů České republiky bez ohledu na místo spáchání činu a bez ohledu na jeho státní příslušnost (§ 7 TZ).

Judikatura uvádí případy, které spadají pod tento trestný čin a které nikoliv. Pokud voják poškodí věc, která patří příslušníku policie, aby se mu pomstil za služební zákrok, nedopouští se trestného činu urážky mezi vojáky, ale trestného činu násilí proti úřední osobě.¹⁶⁵ Naopak násilí vůči nadřízenému vojákovvi v úmyslu působit na výkon jeho vojenských povinností nebo pro výkon jeho vojenských povinností, pokud je pachatel voják, je trestným činem násilí vůči nadřízenému podle § 381 TZ, i když poškozený by jinak naplňoval znaky úřední osoby.¹⁶⁶

Jednočinný souběh s trestnými činy těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví podle § 146, těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 a ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 je vyloučen. Rovněž tak je vyloučen jednočinný souběh s trestným činem vraždy podle § 140 TZ.¹⁶⁷

Pachatel, který střílí na policistu, který proti němu provádí služební zákrok v úmyslu jej usmrtit, se posoudí jako trestný čin vraždy podle § 140 odst. 1 (event. odst. 2), odst. 3 písm. d) TrZ, resp. jako pokus tohoto trestného činu. Je vyloučen jednočinný souběh vraždy a trestného činu násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) TrZ.¹⁶⁸

¹⁶³ Rozhodnutí NS ze dne 26. 1. 1983, sp. zn. 6 To 39/82

¹⁶⁴ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3125.

¹⁶⁵ Rozhodnutí Vojenského obvodového soudu ze dne 20. 2. 1976, sp. zn. 2 T 8/76

¹⁶⁶ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3125.

¹⁶⁷ Tamtéž

¹⁶⁸ Rozsudek VS v Praze ze dne 10. 5. 2000, sp. zn. 8 To 45/2000

5.2 Vyhrožování s cílem působit na úřední osobu

Objektem trestného činu vyhrožování s cílem působit na úřední osobu je nerušený výkon pravomoci úřední osoby. Je chráněn jednotlivec, nikoli kolektivní orgán. Stejně tak tomu je u trestného činu násilí proti úřední osobě.

Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody. Z výhrůžky musí být patrné, že je míněna vážně, dále musí být způsobilá vyvolat obavu, že ji pachatel splní. Z judikatury ovšem vyplývá, že není nezbytné, aby u konkrétní úřední osoby vyvolala důvodnou obavu z realizace výhrůžky, a také není podstatné, zda pachatel měl v úmyslu splnit to, čím vyhrožoval.¹⁶⁹

Vyhrožování je definováno jako psychické působení na vůli člověka. Dle Rizmana je nezbytné, aby výhrůžka byla prostředkem působení na výkon pravomoci úřední osoby, nebo aby pachatel jednal s pohnutkou odplaty za výkon pravomoci, který již byl v minulosti učiněn. Výhrůžka může směřovat i proti jiné osobě, než je úřední osoba. Výhrůžka dokonce nemusí být ani vyřčena před těmito osobami, pokud si je pachatel vědom, že se úřední osoba o obsahu výhrůžky dozví.¹⁷⁰

Subjektem tohoto trestného činu může být kdokoli. U subjektivní stránky je vyžadováno úmyslné zavinění. Pachatel zde opět jedná v úmyslu působit na výkon nebo pro výkon pravomoci úřední osoby.¹⁷¹

5.3 Odlišující kritéria trestněprávní a správněprávní ochrany úředních osob

Odlišujícími kritérii podle Práškové jsou: objekt, společenská závažnost, dispozice právní normy, povaha a přísnost sankcí a společenská difamace.¹⁷² Odlišení trestných činů proti úředním osobám (násilí proti úřední osobě a vyhrožování s cílem působit na úřední osobu) od přestupků zaměřených na ochranu úřední osoby (neuposlechnutí výzvy úřední osoby a znevážení jejího postavení při výkonu její pravomoci) spočívá dle mého názoru zejména ve společenské závažnosti posuzovaného jednání. Objekt, tedy zájem chráněný zákonem, je ve všech těchto případech prakticky totožný. Je jím nerušený výkon pravomoci, potažmo hladký výkon veřejné moci.

¹⁶⁹ Usnesení NS ze dne 16. 10. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1119/2019

¹⁷⁰ RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 3132.

¹⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 830-831.

¹⁷² PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 17

Dalším rozlišujícím kritériem je již zmíněná společenská škodlivost, která v případě přestupků nedosahuje takové míry jako v případě trestných činů, jejichž pojmovým znakem je násilí, či použití násilí. Se společenskou nebezpečností činu souvisí také povaha a přísnost případné trestní sankce.

Společenské odsouzení je obecně vyšší u trestných činů nežli u přestupků. V tomto případě se dokonce domnívám, že jedinec, který neuposlechne úřední osobu nebo zneváží její postavení, difamován či jinak sociálně stigmatizován prakticky nebude.

V dispozici právní normy je stanoveno pravidlo chování. U správních deliktů je obvyklé konkrétní porušení příkazů a zákazů stanovených normami správního práva (například nepřihlášení dítěte k povinné školní docházce). U trestných činů je naopak typické porušení abstraktních pravidel chování, která nejsou pozitivně vyjádřena v právní normě (například trestný čin vraždy). Správní právo často stanovuje pravidla chování velmi konkrétně a na tyto pravidla navazují ustanovení o správních deliktech. Naopak u trestněprávních norem lze podle Práškové spatřovat princip nevyjádřené dispozice.¹⁷³ V mou posuzovaném případě, přestupků proti veřejnému pořádku, konkrétní pravidla chování stanovena nejsou, tudíž toto rozlišovací kritérium použít nelze.

V úvodu jsem si stanovila výzkumnou otázku, v čem se liší správněprávní a trestněprávní ochrana úředních osob, a tato část práce mě utvrdila v závěru, že nejpodstatnějším rozdílem je společenská závažnost činu, druh a výměra sankce a také míra případné společenské difamace pachatele.

¹⁷³ Tamtéž

6. Základy právní úpravy ochrany úředních osob v Německu a na Slovensku

Tyto země jsem zvolila z důvodu, že jsou obě našimi sousedy a patří mezi státy střední Evropy. Německé právo v mnoha odvětvích tvořilo inspirační zdroj pro české zákonodárce, a taktéž při debatách o podobu ochrany úředních osob v rámci přestupkového práva se právě s německým právem porovnávalo.¹⁷⁴ Slovensko jsem vybrala z důvodu, že s Českou republikou tvořilo do 31. 12. 1992 jeden stát, a tudíž je na místě porovnat, jak si zde stojí ochrana úředních osob v porovnání s ČR. Vzhledem k rozsahu diplomové práce se zaměřuji jen na základní charakteristiku ochrany postavení úředních osob.

6.1 Základy právní úpravy ochrany úředních osob v Německu

Mezi přestupky proti veřejnému pořádku v německém právním řádu dle přestupkového zákona *Gesetz über Ordnungswidrigkeiten* patří: veřejné podněcování ke spáchání přestupku, nepřípustný hluk, veřejné obtěžování, hrubé, neslušné a obtěžující chování, zakázaný výkon a nabádání k prostituci, držení nebezpečného zvířete a opilství.¹⁷⁵ Přestupky neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci zde zakotveny nejsou.

Ochrana úředních osob je dána v § 113 a 114 německého trestního zákoníku *Strafgesetzbuch (StGB)*. § 113 upravuje odpor proti vykonávajícím úředníkům (*Widerstand gegen Vollstreckungsbeamte*) a jeho český protějšek lze spatřovat v § 325 TZ. V základní skutkové podstatě je stanovena možnost uložit pokutu nebo trest odnětí svobody až na tři roky. Trest odnětí svobody s horní hranicí pěti let lze uložit ve zvláště závažných případech, kterými jsou spáchání činu se zbraní, pachatel ohrožuje úřední osobu vážným poškozením zdraví nebo smrti, nebo je čin spáchán v trestné součinnosti. Tento trestný čin nedopadá na případy, kdy úřední osoba jedná nezákonně. V posledním odstavci (§ 113 odst. 4) je upravena možnost snížení trestu v případě negativního skutkového omylu pachatele.

§ 114 tohoto zákona stanovuje skutkovou podstatu útoku na policistu nebo vojáka *Bundeswehru* při výkonu jejich pravomoci. Takový pachatel bude potrestán trestem odnětí svobody v rozmezí třech měsíců až pěti let. Ustanovení o zvláště závažných případech platí obdobně jako u předchozího paragrafu. Pokud je výkonem pravomoci exekuční úkon, skutek

¹⁷⁴ Sněmovní tisk 84 ze dne 12. 4. 2018, [online]. psp.cz, 12. 4. 2018 [cit. 10. října 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/012schuz/s012092.htm>>

¹⁷⁵ § 116-122 Gesetz über Ordnungswidrigkeiten.

není trestný podle tohoto ustanovení, pokud jednání úřední osoby bylo nezákonné. Přiměřeně se také použije ustanovení o negativním skutkovém omylu, na jehož základě je možné uložit mírnější trest. § 115 zakotvuje ochranu osob, které nemají statut úřední osoby, ale jsou považovány za rovnocenné strážcům zákona. Těmito osobami jsou: osoby mající práva a povinnosti policisty, vyšetřovatelé státního zastupitelství, lidé povolání při úředním úkonu, kteří nejsou úředními osobami. Stejná ochrana je poskytována i pracovníkům záchranných složek a humanitárním pracovníkům.¹⁷⁶

V § 185 Strafgesetzbuch (StGB) je upraven trestný čin urážky *Beleidigung*. Urážka spočívá v zásahu do cti a důstojnosti hodnotovým soudem, který již nelze podřadit pod vyjádření přijatelné v rámci svobody projevu nebo umělecké svobody. Urážlivé prohlášení nemusí být učiněno pouze ústně, ale také písemnou nebo obrazovou formou, nebo pomocí gest. Pokud by se jednalo o lživá faktická tvrzení, neaplikoval by se dle Streiflera § 185, nýbrž § 187 StGB, který postihuje pomluvu (*Verleumdung*). Předmětem útoku může být fyzická i právnická osoba. Subjektivní stránka vyžaduje úmysl, postačí ovšem úmysl nepřímý. Pro posouzení urážky není podstatné, jak ji vnímala osoba urážkou dotčená. Podstatné je, jak by takové urážce rozuměl nezávislý pozorovatel znalý všech okolností případu. To neplatí, pokud urážka nemá zcela žádný faktický základ a jedná se o nenávistnou a dehonestující formulaci. Tuto výjimku lze aplikovat jen v ojedinělých případech. Trestní odpovědnost je ovšem vyloučena v případě, že osoba, vůči které urážka směřovala, se necítí být uražena.¹⁷⁷

V rámci této skutkové podstaty není rozlišováno mezi tím, zda je urážka učiněna vůči běžnému člověku nebo úřední osobě¹⁷⁸, na což upozorňovala skupina poslanců předkládající návrh na zrušení přestupku znevážení postavení úřední osoby bez náhrady.¹⁷⁹ V základní skutkové podstatě je možné za urážku uložit peněžitý trest nebo trest odnětí svobody až na jeden rok. V případě, že je urážka spáchána veřejně, šířením obsahu na schůzce nebo prostřednictvím napadení, lze za tento skutek uložit pokutu a trest odnětí svobody až na dva roky.

¹⁷⁶ DALLMEYER. *StGB § 113-115* [online]. Beck-online.beck.de, 1. června 2007 [cit. 10. října 2021]. Dostupné na <<https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FBeckOK%2DStR%5F3%2FStGB%2Fcont%2Fbeckok%2EStGB%2Ep113%2Ehtm>> .

¹⁷⁷ STREIFLER, Dirk. *OnlineKommentar zu § 185 StGB von Dirk Streifler – Partner* [online]. ra.de, 17. 6. 2022 [cit. 14. 8. 2022]. Dostupné na <https://ra.de/online-kommentar/bsp/systematisches-kommentar-zu-185-stgb-von-dirk-streifler-partner_2>

¹⁷⁸ DALLMEYER. *StGB § 113-115* [online]. Beck-online.beck.de, 1. června 2007 [cit. 10. října 2021]. Dostupné na <<https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FBeckOK%2DStR%5F3%2FStGB%2Fcont%2Fbeckok%2EStGB%2Ep113%2Ehtm>> .

¹⁷⁹ Sněmovní tisk 84 ze dne 12. 4. 2018, [online]. psp.cz, 12. 4. 2018 [cit. 10. října 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/012schuz/s012092.htm>>

6.2 Základy právní úpravy ochrany úředních osob na Slovensku

Současná slovenská právní úprava přestupků proti veřejnému pořádku vychází z právní úpravy z 90. let minulého století, která byla společná pro obě země. Na Slovensku dodnes nedošlo ke změně klíčových právních předpisů upravujících správní řízení¹⁸⁰ včetně řízení o přestupcích. Přestupky proti veřejnému pořádku jsou upraveny v § 47, 47a, 48 z. č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů. Z ustanovení, která se týkají úřední osoby, je zde pouze neuposlechnutí výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci, období skutkové podstaty znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci zde nenalezneme.

Pojem veřejný činitel byl v České republice nahrazen pojmem úřední osoba v roce 2010. Pojem byl kritizován¹⁸¹ především pro svůj problematický výklad, vágnost a spojitost s minulým režimem. Přestože ve slovenské právní úpravě se stále používá pojem veřejný činitel, je pojem definován obdobně jako v české právní úpravě. Taxativní výčet veřejných činitelů je stanoven v § 128 odst. 1 z. č. 300/2005 Zb., trestného zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Obecně je slovenský výčet přestupků proti veřejnému pořádku rozsáhlejší, než je tomu v případě jeho českého protějšku. Co se týče úředních osob, je zde stanoven zákaz používat označení policejního sboru, policie a taktéž zákaz nosit služební stejnokroj. Obdobný zákaz používání označení platí i pro celní správu, soudního exekutora a odvozené tvary od těchto pojmů.¹⁸²

V rámci trestněprávní ochrany úředních osob se na Slovensku vychází ze z. č. 300/2005 Zb., trestného zákona, ve znění pozdějších předpisů, který ve svém § 323, 324 a 325 upravuje formy útoku na veřejného činitele. Tato ustanovení mají českou obdobu v trestných činech násilí proti úřední osobě a vyhrožování s cílem působit na úřední osobu. V případě trestního práva lze konstatovat stejnou míru ochrany úředních osob.

Za přestupek neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci dle české právní úpravy lze udělit pokutu do 10 000 Kč, případně lze spolu se správním trestem uložit omezující opatření. V případě opakovaného spáchání přestupku po nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku podle stejného odstavce lze uložit pokutu ve výši až 15 000 Kč. Ve slovenské právní úpravě je za tento přestupek stanovena pokuta v maximální výši 100 eur (což

¹⁸⁰ Obecným právním předpisem upravujícím správní řízení je dodnes z. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸¹ Rozhodnutí ÚS ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 371/99

¹⁸² § 47 odst. 1 pís. i, j, k z. č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů

je v přepočtu přibližně 2 500 Kč), a taktéž lze uložit omezující opatření. Recidiva není nijak zohledňována.¹⁸³ V případě obou právních řádů lze omezující opatření uložit maximálně na dobu 1 roku a musí být přiměřené povaze a závažnosti spáchaného přestupku.

Osobně se domnívám, že pokuta v maximální výši 100 eur neplní dostatečně sankční a preventivní funkci, navíc tato částka byla stanovena od února 2014, tudíž je na zvážení, jestli částku neaktualizovat.

¹⁸³ SPIŠIAKOVÁ, Helena. *Zákon o priestupkoch - komentár*. [online]. aspi.sk, 1. 12. 2019 [cit. 11. 8. 2022]. Dostupné na <<https://www.aspi.sk/products/lawText/13/30500/1/2>>.

7. Řízení o přestupcích proti veřejnému pořádku dle § 5 odst. 1 pís.

a) a b) ZNP

Pro velkou rozsáhlost procesní části jsem se vzhledem k tématu práce v této kapitole rozhodla věnovat především orgánům, které přestupky neuposlechnutí výzvy úřední osoby a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci projednávají, a dalším specifikům tohoto řízení, kterými jsou oznamování přestupku orgánem policie ve zvláštních případech a ukládání pokuty příkazem na místě.

7.1 Příslušnost správního orgánu

Věcně příslušným správním orgánem k projednávání přestupků proti veřejnému pořádku je obecní úřad¹⁸⁴ z důvodu zajišťování místních záležitostí veřejného pořádku obcí. Věcná příslušnost může být přenesena veřejnoprávní smlouvou o přenosu příslušnosti k projednávání přestupků na obec s rozšířenou působností nebo obec s pověřeným obecním úřadem, v jejímž správním obvodu se obec nachází, a to jako celek. Jinými slovy nelze přenést příslušnost k projednávání jen některých přestupků.¹⁸⁵

V rámci funkční příslušnosti může místo obecního úřadu přestupky proti veřejnému pořádku projednávat komise pro projednávání přestupků. Tato komise je zvláštním orgánem obce, který fakultativně zřizuje starosta.¹⁸⁶ Oproti předchozí právní úpravě již dnes nelze, aby přestupky projednávala komise rady obce.¹⁸⁷ Starosta při zřizování komise stanoví, které přestupky bude komise projednávat. Dle komentářové literatury k ZOPŘ je možné, aby starosta působnost komise rozšířil nebo zúžil i později.¹⁸⁸ Předseda komise musí splňovat požadavky ohledně odborné způsobilosti. Musí mít magisterské vzdělání v oboru právo nebo bezpečnostně právní studia na vysoké škole v České republice, nebo pokud toto nespĺňuje, musí prokázat odbornou způsobilost ve zkoušce, která se skládá u Ministerstva vnitra. Po úspěšném vykonání zkoušky oprávněná úřední osoba prokazuje svou odbornou způsobilost osvědčením vydaným Ministerstvem vnitra. Lhůta pro splnění těchto požadavků je 18 měsíců a počítá se ode dne, kdy oprávněnou úřední osobou byly prvně provedeny úkony správního orgánu v řízení o přestupku.

¹⁸⁴ § 60 odst. 2 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁵ Tamtéž, § 105

¹⁸⁶ Tamtéž, § 61

¹⁸⁷ Tamtéž, § 103 odst. 2

¹⁸⁸ JEMELKA, Luboš. VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 515

Tyto požadavky nemusí splňovat osoba, která projednává přestupek příkazem na místě, dále ministr a vedoucí jiného ústředního správního úřadu.¹⁸⁹ Komise musí mít lichý počet členů.¹⁹⁰

Osobně se domnívám, že možnost zřídit komisi pro projednávání přestupků je cenný nástroj ke zvýšení rychlosti a efektivnosti vyřizování agendy, taktéž považuji za rozumný požadavek na odbornou způsobilost předsedy komise s ohledem na dodržování práv vyplývajících z čl. 6 Úmluvy. Bezesporu by bylo vhodnější, kdyby odbornou způsobilostí disponovali všichni členové komise, a to alespoň zkouškou odborné způsobilosti. Na druhou stranu si uvědomuji, že takovéto předpoklady nejsou stanoveny ani pro přísedící v trestním řízení. Malé obce by si pravděpodobně takovou komisi nemohly dovolit po finanční stránce, ale je zde možnost uzavřít veřejnoprávní smlouvu dle § 105 ZOPŘ a přenést příslušnost k projednávání přestupků.

7.2 Oznamování přestupku orgánem policie ve zvláštních případech

Pokud okolnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán přestupek proti veřejnému pořádku včetně přestupku neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci, má orgán policie povinnost učinit nezbytná šetření ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a zajistit důkazní prostředky nezbytné pro pozdější dokazování před správním orgánem. Orgánem policie se rozumí orgán Policie ČR nebo Vojenské policie, nikoliv obecní policie. Orgán policie může v rámci šetření například odejmout věc, požadovat vysvětlení, prokázání totožnosti, provést dechovou zkoušku atd.

Orgán policie učiní oznámení příslušnému správnímu orgánu nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy se o skutku dozvěděl. K tomuto oznámení se přiloží úřední záznam o zjištěných skutečnostech. Pokud by výsledky šetření ukazovaly, že byl spáchán trestný čin, věc se předá orgánům činným v trestním řízení. V případě, že není dáno podezření z přestupku, přestupek nelze projednat, nebo do 60 dnů (ode dne, kdy se policejní orgány o přestupku dozvěděly) vyšetřování nebude ukazovat na to, že přestupek spáchala určitá osoba, věc se odloží.¹⁹¹

¹⁸⁹ § 111 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹⁰ Tamtéž, § 61 odst. 3

¹⁹¹ JEMELKA, Luboš. VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 641-644

7.3 Ukládání pokuty příkazem na místě

Orgány, které mají podle zvláštních právních předpisů pravomoc projednávat přestupky na místě se mohou dostat do situace, že je proti nim páčán přestupek neuposlechnutí výzvy nebo znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci. Příkaz na místě dává možnost rychlého vyřešení přestupku na místě. Je formou zkráceného řízení o přestupku. Příkaz na místě je ve vztahu speciality k obecné úpravě obsažené v § 150 SŘ, tedy § 150 odst. 5 SŘ se použije subsidiárně. Pomocí příkazu na místě lze uložit pokutu, pokud nepostačuje domluva. Příkaz na místě je možné uložit, pokud obviněný nebo osoba jednající za obviněného, pokud je právnickou nebo podnikající fyzickou osobou, souhlasí se zjištěným stavem věci, s právní kvalifikací skutku, s uložením pokuty a její výší a s vydáním příkazového bloku.¹⁹² V případě, že by bylo nutné provádět dokazování, pak by se muselo vést standardní přestupkové řízení.¹⁹³

Příkazový blok se vydává, pokud je obviněnému uložena pokuta nebo peněžitá záruka za splnění povinnosti, bez ohledu na to, zda byla částka na místě uhrazena či nikoliv. Náležitosti příkazového bloku jsou stanoveny v § 92 odst. 2 ZOPŘ, ve znění pozdějších předpisů. Obviněný je poučen, že podpisem příkazového bloku se příkaz na místě stává pravomocným a vykonatelným rozhodnutím, proti kterému nejsou přípustné řádné opravné prostředky. Příkaz na místě je přezkoumatelný v přezkumném řízení, které lze zahájit nejpozději do 6 měsíců od právní moci tohoto příkazu. V omezené míře připadá v úvahu i obnova řízení na žádost účastníka podle § 100 odst. 1 písm. a) SŘ¹⁹⁴.

K vydání příkazu na místě dle ZOPŘ¹⁹⁵ mají pravomoc správní orgány příslušné k řízení o přestupcích, tedy orgány: Policie ČR, Vojenské policie, státní báňské správy, inspekce práce a strážníci obecní policie, případně může být pravomoc dána zvláštním právním předpisem (např. u veřejných stráží). Horní hranice pokuty, kterou lze příkazem na místě uložit, je 10 000 Kč, v případě mladistvého 2 500 Kč (to neplatí u mladistvých podnikajících fyzických osob).¹⁹⁶

¹⁹² § 91 odst. 1 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹³ POSPÍŠILOVÁ, Soňa. Specifika příkazního řízení o přestupku s vydáním příkazu na místě. In POTĚŠIL, Lukáš (ed). *Dny práva 2018. Řízení o přestupcích (nejen) z pohledu správních orgánů a správních soudů*. Brno: MuniPress, 2019, s. 313

¹⁹⁴ Usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 12. 3. 2013, č. j. 1 As 21/2010-65

¹⁹⁵ § 91 odst. 2 z. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹⁶ POSPÍŠILOVÁ, Soňa. In FRUMAROVÁ, Kateřina (ed). *Správní trestání*. Praha: Leges, 2017. s. 171-172

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala přestupky proti veřejnému pořádku, které souvisí s ochranou úředních osob. Mým cílem bylo zhodnotit koncepci ochrany úředních osob prostřednictvím přestupků neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci.

Za účelem zpřesnění stanoveného cíle diplomové práce jsem si stanovila tři výzkumné otázky. Těmito otázkami jsou: jaké je v současnosti postavení úřední osoby, v čem se liší správněprávní a trestněprávní ochrana, a zdali není současná ochrana úřední osoby nepřiměřeně vysoká?

Na základě těchto výzkumných otázek jsem si stanovila osnovu práce. V rámci první kapitoly jsem se zabývala vymezením přestupku *de lege lata*, a to pozitivně i negativně. Taktéž jsem věnovala prostor jeho formálním a materiálním znakům. V návaznosti na Engelova kritéria¹⁹⁷ se ochrana poskytovaná pachateli trestného činu podle čl. 6 Úmluvy vztahuje i na pachatele přestupku z důvodu extenzivního výkladu pojmu trestní obvinění. Tato ochrana spočívá zejména v požadavcích na dodržení zásad spravedlivého procesu. Dále jsem v této kapitole stručně srovnávala právní úpravu přestupků proti veřejnému pořádku dle § 5 ZNP a § 47 zákona o přestupcích, a nastínila jsem vývoj ochrany úředních osob po roce 1989.

Druhá kapitola je věnována vymezení pojmu veřejný pořádek. V rámci této kapitoly se zabývám Lukešovým pojetím veřejného pořádku v užším a širším smyslu. Lukeš považuje za vhodnější vykládat pojem veřejný pořádek v užším smyslu¹⁹⁸, tedy pouze jako nepsaná pravidla chování odpovídající obecnému přesvědčení o nutnosti jejich dodržování pro zajištění poklidného společenského soužití. Pro výklad v užším smyslu argumentuje právní jistotou. Já, v souvislosti s judikaturou NSS¹⁹⁹, se přikláním k výkladu v širším smyslu a pod pojem veřejný pořádek podřazuji jak obecně společensky uznávaná nepsaná pravidla chování, tak i pravidla vyplývající přímo z právních norem. Dále je v této kapitole věnován prostor ochraně veřejného pořádku na úrovni obcí.

Ve třetí kapitole jsem zodpovídala na otázku, kdo je úřední osobou, které je poskytována ochrana přestupky neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci dle § 5 odst. 1 písm. a) a b) ZNP. S pojmem úřední osoby pracuje jak SŘ, tak TZ,

¹⁹⁷ Rozsudek ESLP Engel proti Nizozemí ze dne 8. 6. 1976

¹⁹⁸ LUKEŠ, Zdeněk. *Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku*. Acta Universitatis Carolinae. 1968, s. 46-48

¹⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2007 č.j. 2 As 78/2006-65

kteřý stanovuje taxativní výčet úředních osob. Z tohoto výčtu blíže rozebírám jen ty skupiny úředních osob, které by mohly být nejčastěji v situaci, že jsou proti nim páhány zkoumané přestupky. Věnuji se i některým postupům ve veřejné správě, při kterých k těmto přestupkům může docházet. Taktéž pracuji s tím, kdo podle judikatury pod pojem úřední osoby nespadá. Srovnávala jsem zde postavení exekutora, který za splnění dalších podmínek má statut úřední osoby, a insolvenčního správce, který úřední osobou není. Proti tomuto se vymezují, jelikož při určitých činnostech insolvenčního správce shledávám velkou podobnost s činnostmi vykonávanými soudním exekutorem či jeho vykonavatelem, kterým ochrana poskytnutá je.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na jednotlivé skutkové podstaty. U obou přestupků jsem rozebrala znaky skutkové podstaty a také možnosti sankce, kterými jsou pokuta a omezující opatření. Z omezujících opatření, které je možno za zmíněné přestupky uložit, považuji za nejvíce účelné použití ochranného opatření spočívajícího v povinnosti podrobit se vhodnému programu pro zvládnání agrese nebo násilného chování, zejména v případě recidivy. U přestupku neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu její pravomoci věnuji pozornost zejména požadavkům kladeným na výzvu. U přestupku znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci se zabývám výkladem pojmu znevážení, hranicí mezi svobodou projevu a naplněním skutkové podstaty tohoto přestupku. Tuto hranici je nutné posuzovat v každém případě individuálně s ohledem na situaci, o kterou se jedná. Obecně lze ale říci, že by se kritika úřední osoby měla pohybovat v mezích slušnosti tak, aby nedocházelo ke snižování důstojnosti úřední osoby.

V páté kapitole odlišuji trestněprávní a správněprávní ochranu úředních osob. Trestnými činy chránícími úřední osobu jsou: násilí proti úřední osobě podle § 325 TZ a trestný čin vyhrožování s cílem působit na úřední osobu dle § 326 TZ. Kromě jednotlivých skutkových podstat se dále věnuji právě odlišujícím kritériím těchto trestných činů od zkoumaných přestupků. Z těchto kritérií považuji za nejdůležitější společenskou závažnost, sankci a také míru difamace pachatele.

Šestá kapitola je zaměřena na základní porovnání s německým a slovenským právním řádem. Spolková republika Německo v právní úpravě přestupkového práva *Gesetz über Ordnungswidrigkeiten* ochranu úředních osob neupravuje. Naopak německý trestní zákoník ochranu úředních osob upravuje. Jedná se o § 113 a 114 Strafgesetzbuch (StGB). Trestný čin podle § 113 (odpor proti vykonávajícím úředníkům) ve skutkové podstatě obsahuje použití násilí nebo pohrůžky násilí k tomu, aby pachatel kladl odpor úřední osobě při výkonu její pravomoci. A trestný čin dle § 114 stanovuje skutkovou podstatu útoku na policistu nebo vojáka

Bundeswehru při výkonu jejich pravomoci. Strafgesetzbuch v § 185 upravuje trestný čin urážky. Ve slovenské právní úpravě se vyskytuje přestupek neuposlechnutí výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci, přestupek znevážení postavení úřední osoby zakotven není. Za přestupek neuposlechnutí výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci je možné uložit pokutu nebo omezující opatření, stejně tak jako je tomu v případě jeho českého protějšku. Co se ovšem liší, je horní hranice výše pokuty, kterou je za tento přestupek možné udělit. Jedná se o maximální částku 100 eur, kterou považuji za neadekvátně nízkou.

V poslední kapitole se zabývám procesní stránkou. Zaměřuji se na příslušnost správního orgánu, s čímž se pojí komise pro projednávání přestupků, a dále na oznamování přestupku orgánem policie ve zvláštních případech a ukládání pokuty příkazem na místě.

Domnívám se, že se mi podařilo v úvodu stanovený cíl naplnit skrze odpovědi na výzkumné otázky. Koncepci ochrany úředních osob považuji za dostatečnou, protože v současnosti je tato ochrana právní úpravou pokryta jak správním, tak trestním právem. Správněprávní ochrana odpovídá tomu, že skrze přestupky se oproti trestným činům postihuje společensky méně závažné jednání. Dalšími odlišujícími kritérii jsou sankce a stupeň společenského odsouzení pachatele. Ochranu úředních osob prostřednictvím přestupků neuposlechnutí výzvy a znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci nepovažuji za přepjatou, nýbrž je dle mého názoru vhodným nástrojem pro hladký a nerušený výkon veřejné správy.

Na závěr bych ráda shrnula, že ochranu úředních osob v České republice považuji za velmi dobrou. Zavedení přestupku znevážení postavení úřední osoby je dle mého názoru krok správným směrem, nicméně de lege ferenda bych navrhovala zpřesnění jeho skutkové podstaty s ohledem na právní jistotu adresátů právní normy. Výše pokuty u zkoumaných přestupků mi připadá taktéž přiměřená.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentářová literatura:

1. DALLMEYER. StGB § 113-115 [online]. Beck-online.beck.de, 1. června 2007 [cit. 10. října 2021]. Dostupné na <<https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2Fkomm%2FBeckOK%2DStR%5F3%2FStGB%2Fcont%2Fbeckok%2EStGB%2Ep113%2Ehtm>> .
2. DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 3264 s.
3. ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
4. FIALA, Zdeněk a kol. Správní právo trestní. Praha: Leges, 2017. 304 s.
5. FRUMAROVÁ, Kateřina a kol. Správní trestání. Praha: Leges, 2017. 400 s.
6. FRYŠTÁK, Marek. § 127 [Úřední osoba]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 16–18.
7. HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 600 s.
8. JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. vydání. Praha: Leges, 2017. 976 s.
9. JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. 1312 s.
10. JEMELKA, Luboš. VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Zákon o některých přestupcích: komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1056 s.
11. JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. § 15 [Vedení řízení]. In: JEMELKA, Luboš, PONDĚLÍČKOVÁ, Klára, BOHADLO, David. Správní řád. 6. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, 1048 s.

12. KOČÍ, Roman. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů. Praha: Leges, 2017. 272 s.
13. KOPECKÝ, Martin. Správní právo. Obecná část. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 600 s.
14. KUČEROVÁ, Helena., HORZINKOVÁ, Eva. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou. 2. vydání. Praha: Leges, 2019, 960 s.
15. MACEK, Pavel, HÁJEK, Vladimír. Obecní policie II. Praha: Policejní akademie ČR, 2003, 168 s.
16. MATES, Pavel a kol. Základy správního práva trestního. 7. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 272 s.
17. POSPÍŠILOVÁ, Soňa. In FRUMAROVÁ, Kateřina (ed). Správní trestání. Praha: Leges, 2017. 400 s.
18. POTĚŠIL, Lukáš. § 14 [Podjatost úřední osoby, znalce a tlumočnicka]. In: POTĚŠIL, Lukáš, HEJČ, David, RIGEL, Filip, MAREK, David. Správní řád. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, 920 s.
19. PRÁŠKOVÁ, Helena. Nové přestupkové právo. Praha: Leges, 2017, 448 s.
20. PRÁŠKOVÁ, Helena. Základy odpovědnosti za správní delikty. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 448 s.
21. PRŮCHA, Petr. *Správní řád s poznámkami a judikaturou*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017, 520 s.
22. RIGEL, Filip. In BOHDALO, David (ed). Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 700 s.
23. RIZMAN, Stanislav. In: ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 3376 s.

24. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 512 s.
25. SPIŠIAKOVÁ, Helena. *Zákon o priestupkoch - komentár*. [online]. aspi.sk, 1. 12. 2019 [cit. 11. 8. 2022]. Dostupné na <<https://www.aspi.sk/products/lawText/13/30500/1/2>>.
26. STRAKOŠ, Jan. *Zákon o některých přestupcích. Praktický komentář*. [online]. aspi.cz, 1. 10. 2020 [cit. 25. října 2021]. Dostupné na <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/145/1/2?vtextu=Strako%C5%A1#c_107557>
27. STREIFLER, Dirk. *OnlineKommentar zu § 185 StGB von Dirk Streifler – Partner* [online]. ra.de, 17. 6. 2022 [cit. 14. 8. 2022]. Dostupné na <https://ra.de/online-kommentar/bsp/systematisches-kommentar-zu-185-stgb-von-dirk-streifler-partner_2>
28. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, 3376 s.
29. VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 300 s.
30. VETEŠNÍK, Pavel. JEMELKA, Luboš. *Zákon o obecní policii*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 464 s.

Odborné časopisy:

1. VŠETIČKA, Pavel. *Nový přestupek znevážení postavení úřední osoby při výkonu její pravomoci*. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 2017, č. 2, s. 285-297. [cit. 2021-08-27]. Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/7053>>
2. MATES, Pavel, *Moderní obec*, září 1996, s. 41 dostupné na: https://energie21.cz/wp-content/uploads/pdf/moderni_obec/MO0996.pdf
3. VETEŠNÍK, Pavel. *Neuposlechnutí výzvy úřední osoby*. [online]. polac.cz, 4. října 2013 [cit. 25. září 2021]. Dostupné na <<http://www.polac.cz/katedry/kvs/konfer/sborniky/vetesnik.pdf>>

4. POTMĚŠIL, Jan. VETEŠNÍK, Pavel. Obecní policie – neuposlechnutí výzvy veřejného činitele, prokazování totožnosti, urážky a napadání strážníků ze strany občanů. Poradce veřejné správy č. 2/2008
5. LUKEŠ, Zdeněk. Obecné a speciální zmocnění ve správě na úseku ochrany veřejného pořádku. Acta Universitatis Carolinae. 1968
6. POSPÍŠILOVÁ, Soňa. Specifika příkazního řízení o přestupku s vydáním příkazu na místě. In POTĚŠIL, Lukáš (ed). *Dny práva 2018. Řízení o přestupcích (nejen) z pohledu správních orgánů a správních soudů*. Brno: Munipress, 2019, 326 s.

Soudní rozhodnutí:

1. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Engel proti Nizozemí ze dne 8. 6. 1976
2. Nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2012, sp. zn. III. ÚS 1148/09
3. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 1. 2008, sp. zn. 9 As 36/2007
4. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 5 As 10/2011
5. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 3. 2007, sp. zn. 4 As 28/2006
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2015, sp. zn. NS 8 Tdo 575/2015
7. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2007 č.j. 2 As 78/2006-65
8. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 5. 2007 č.j. 2 As 78/2006-65.
9. Nález Ústavního soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. III. ÚS 31/97
10. Rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2014, sp. zn. 8 As 37/2011-154
11. Nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 371/99
12. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 1966, sp. zn. 6 Tz 64/66
13. Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93

14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. 8 Tdo 708/2009
15. Rozhodnutí Krajského soudu v Bratislavě ze dne 26. 5. 1976, sp. zn. 7 To 193/76
16. Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 5. 1993, sp. zn. 4 To 298/93
17. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 1966, sp. zn. 6 Tz 64/66
18. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 1955, sp. zn. 1 Tz 30/55
19. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, sp. zn. Tpjn 304/2014
20. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2007, č.j. 9 As 11/2007
21. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 8. 2011, č.j. 1 As 63/2011
22. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2020, č.j. 5 As 313/2019
23. Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 263/97
24. Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 480/06
25. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2010, sp. zn. 1 As 59/2010
26. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 6. 2017, č. j. 48 A 68/2016
27. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 211/99
28. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2008, sp. zn. 5 As 34/2007
29. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1872/2004
30. Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 21. 1. 1999, Janowski proti Polsku, č. 25716/94, § 33; podobně rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 17. 12. 2004, Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, č. 49017/99, § 80
31. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2021, sp. zn. 10 As 38/2021

32. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 30. 4. 2020, sp. zn. 72 A 40/2018
33. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2011, sp. zn. 11 Tdo 1468/2011
34. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 3 Tdo 1312/2012
35. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 1966, sp. zn. 1 Tz 95/65
36. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 1976, sp. zn. 4 Tz 128/76
37. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. 6 Tdo 186/2016
38. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1553/2006
39. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.9.2006, sp. zn. 3 Tdo 840/2006-I
40. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 3 Tdo 951/2011
41. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2018, sp. zn. 7 Tdo 12/2018
42. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 2. 1980, sp. zn. Tzv 45/79
43. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 6 Tdo 566/2012
44. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 1983, sp. zn. 6 To 39/82
45. Rozhodnutí Vojenského obvodového soudu ze dne 20. 2. 1976, sp. zn. 2 T 8/76
46. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2000, sp. zn. 8 To 45/2000
47. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1119/2019
48. Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 371/99

Právní předpisy:

1. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992. Sb., že dne 21. února 1991 byla v Madridu podepsána jménem České a Slovenské Federativní Republiky Úmluva o

ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. listopadu 1950, a další smluvní dokumenty na tuto Úmluvu navazující, ve znění pozdějších předpisů

1. zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů
2. zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
3. zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
4. zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
5. zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
6. zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
7. zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů
8. zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
9. zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
10. zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
11. zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
12. zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
13. zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
14. zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
15. zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů

16. Gesetz über Ordnungswidrigkeiten
17. zákon č. 372/1990 Zb., o priestupkoch, ve znění pozdějších předpisů
18. zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů
19. zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
20. zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů
21. zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní:

1. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k postavení pracovníků veřejnoprávních institucí jako veřejných činitelů ze dne 14. 6. 2001, poř. č. 8/2001
2. VOKÁČ, Petr. Průvodce zákonem č. 250/2001 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (3. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 1. února 2022) [online]. mvcr.cz, 4. 2. 2022 [cit. 10. 8. 2022]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/soubor/pruvodce-novou-upravou-prestupkoveho-prava.aspx>
3. Sněmovní tisk 906 ze dne 14. září 2016, [online]. psp.cz, 14. září 2016 [cit. 25. září 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=906&CT1=0>>
4. Sněmovní tisk 84 ze dne 12. 4. 2018, [online]. psp.cz, 12. 4. 2018 [cit. 10. října 2021]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/012schuz/s012092.htm>>

Shrnutí

Diplomová práce řeší problematiku postavení úředních osob ve světle právní úpravy přestupků proti veřejnému pořádku. Práce obsahuje 7 kapitol. První kapitola je věnována přestupku obecně. Druhá se zabývá výkladem pojmu veřejný pořádek a jeho ochranou. Třetí kapitola se zabývá skupinami osob se statutem úřední osoby. Čtvrtá kapitola je zaměřena na skutkovou podstatu neuposlechnutí výzvy úřední osoby a znevážení postavení úřední osoby při výkonu jejích pravomocí. Pátá kapitola řeší odlišení správněprávní ochrany od trestněprávní. V šesté kapitole je pojednáváno o základech právní úpravy ochrany úředních osob v Německu a na Slovensku. Sedmá kapitola je věnována řízení o přestupcích.

Abstract

The Thesis deals with the issue of the status of public officials in the light of the legal regulation of offences against public order. The first chapter is devoted to the offence in general. The second resolves with the interpretation of the concept of public order and its protection. The third chapter deals with groups of persons with the status of an official. The fourth chapter focuses on the offence of disobeying the summons of an official person and disrespecting the status of an official person in the exercise of his or her duties. The fifth chapter resolves with the distinction between administrative and criminal law protection. The sixth chapter discusses basic comparisons with German and Slovak law in the protection of public officials. The seventh chapter is devoted to misdemeanour proceedings.

Klíčová slova

Přestupek, veřejný pořádek, úřední osoba, trestný čin, správní trestání, správní právo

Keywords

Offence, public order, public official, administrative penal law, administrative law